

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

FRITHIOF HELLBERG

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

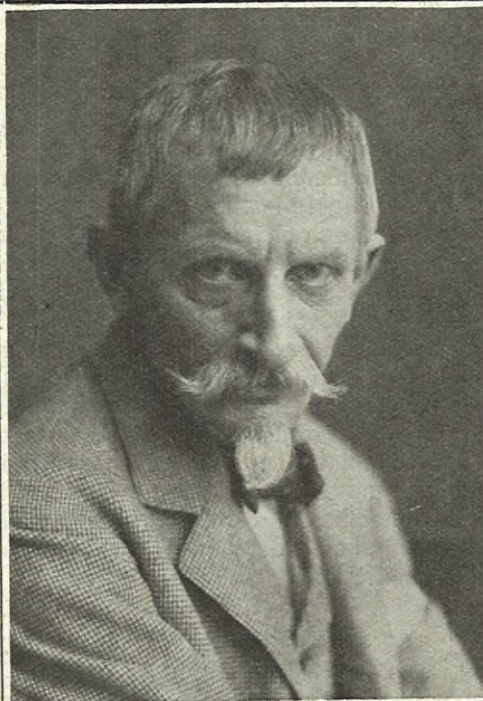
SÖNDAGEN DEN 27 OKTOBER 1912.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

"IDYL"

Ett nytt verk af "Två"

TDYLL AR NAMNET PÅ STEPHAN Sinding's senaste större arbete, hvilket liksom hans föregående "Två människor" och "Den fångna barkvinnan" kommer att uppställas i Glyptoteket i Köpenhamn och i reproduktion pryda tusen och åter tusen hem, spridda öfver världen. Ty Stephan Sinding's konst är populär i ordets bästa bemärkelse. Anledningen härtill är mångfaldig. Utan att skatta åt publikens falska sentimentalitet eller dess sensationslystnad anslår konstnären de strängar, som lättast vibrera inom oss, som sammanhånga med våra starkaste och mest primitiva känslor. Han äger därjämte det herravälde öfver tekniken, förutan hvilket ingen konst gör det erforderade intrycket på äfven den okritiske åskådaren, en ovanligt harmonisk linjeföring och en modellering som i mjukhet och känslighet tämlar med naturens. Därtill är han i sin konst ödmjuk och ärlig, en rättfram och trofast återgifvare, som ser lifvet genom ett skönhetförstånd konstnärstemperament. Ofvanstående fotografi, som med konstnären medgifvande är tagen speciellt för Idun, visar bilden af en kraftig yngling om nitton årar och en flicka på sexton. Annu dväljas de i kärlekens förgård. Han, den mera medvetne, som känner blodet strömma rödt och varmt i sina ådror, biktar sitt hjärtas känslor medan hon undrande lyssnar till den bedjande stäm-

STEPHAN SINDING

människors" mästare.

man, som svarar mot en hemlighetsfull längtan i hennes eget bröst. En aning af lycka och ängest genombärfvar hennes jungfruliga gestalt. Hon småler blygt för att hålla tårarna tillbaka, som vilja smyga sig fram mellan sänkta ögonlock, på samma gång hennes hjärta sväller af oändlig stolhet och sällhet att få gifva. Enkelheten och naturligheten i kompositionen äro slående och af största verkan, och när under-tecknad sökte för dess upphofsman uttrycka sin beundran för den ovanligt lyckade grupperingen, berättade han på sitt lifliga sätt, hur han på landet i Danmark öfverraskat två ungdomar just i samma ställning, hvilka de så länge bibehållit att konstnären från sitt fönster hunnit teckna af dem. Trots att gruppen sedermera utförts i Paris — där Sinding sedan ett år tillbaka slagit ner sina bopålar i ett elegant ateljéhus i Montparnasse och där han trifs utmärkt — samt med franska modeller, har han dock hållit kvar de nordiska typerna. Stephan Sinding är nu djupt inne i sextioalet och i hans magra uttrycksfulla ansikte, omramadt af fätt hvitt hår, kan man läsa hur hårdt han sträfvat för att nå upp till konstens tinnar. Men en gång väl uppe på höjden, njuter han den stora lyckan att med oförminskad arbetskraft skapa nya och åter nya verk, hvilka tjusa och glädja icke endast den lilla snäfvva kretsen af konstkännare, utan alla som älska linjens och formens skönhet.

ANNA LEVERITIN.

Iduns Jubileum-Artiklar

DET RELIGIÖSA LIVET I VÅRT LAND, liksom ock annorslades, utmärker sig i våra dagar för åtskillig splittring, och det har till och med gått därhän att begreppet afkristning ej är främmande för svenskarne. Men å andra sidan gå starka religiösa strömningar på djupet af vårt

på ytan stelnade kristliga lif, och det torde ej vara uteslutet att religionen skall blifva mera lefvande ibland oss, då äfven kvinnor få beklåda religionsutöfningsen kall. Innebörden i artikeln här nedan, skriven af den främstående prästmannen och skalden, kyrkoherden Edvard Evers i Norrköping pekar i nämnda riktning.

Nearer, my God, to Thee,
Nearer to Thee, —

NÄRMARE GUD TILL DIG, NÄRMARE dig — Titanicshymnen, dödshymnen, — är framsprungen ur en kvinnas själ. En kvinnas känslodjup har i en helig diktarstund likt en sjudande kalla svallat öfver sina bräddar och utgjutit en trons och kärlekens sång, som fyller lommrummet i oräkneliga hjärtan, bortspolar allt hvardaglighetens damm och smuts, ligkiltighet, fåfänga, försakelse, trots, hån och smälek, och i en farans och dödens stund lyfter människosjälens öfver det närvarandes fälor mot oändligheten, mot Gud. Är detta psalmens ursprung en tillfällighet? Eller kan man däri skönja icke blott en kvinnlighet, som är religiös, utan en religiositet, som är kvinnlig? Skulle man icke kunna med fog säga, att samma psalm, som icke blott sjunges i den engelska kyrkan vid gudstjänster och andaktstunder af alla slag, utan som förekommer i religiösa kretsar, i original som översättning, kring hela den protestantiska världen, är ett betecknande sidostycke till den lutherska: Vår Gud är oss en väldig borg? De båda representera helt visst hvar sin sida af religionens makt, den ena känslolstyrkans, den andra stridskraftens, medan de bägge bottna i öofvervinnelig förtröstan. Det kan icke heller undgå iakttagaren, att den engelska psalmen äger mera en prägel af allmänkristlig fromhet under det den lutherska mera har prägel af en bekännelse eller en protest, i hvilken egenskap den också af Luther författades vid den betydelsefulla riksdagen i Speyer 1529. Så torde dessa psalmer stå som typer icke blott för tvenne kyrkosamfunds olika religiositet utan öfverhufvudtaget som typer för kvinnlig och manlig religiositet.

Det har ofta sports: är kvinnan mer religiös än mannen? Den frågan kan vara mycket svår att besvara. Det beror icke minst uppå, om man söker religionens grund i känslan eller i viljan eller i förnuftet. Och yttermera, hvilket af dessa själens verksamhetsmoment man anser tränga djupast, hvilket torde delvis ännu vara olöst. Men erfarenheten torde visa, att denna religiositet är i viss mån olikartad, ehuru bägges haft sin världshistoriska betydelse. Vi tala därvid icke om de skeden i mänsklighetens lif, då religionen ännu slumrade som ett anlag och endast förverkligades i det offentliga genom vissa ritualer, utan endast om den tid, i hvilken religionen visat sig som en makt i personlighetens lifvet. Därunder hafva de olika typerna visat sig verk-

KVINNAN OCH RELIGIOSITETEN.

NÅGRA AFORISMER.

samma, hvar efter sin art. Hos kvinnan som kärlek och omsorg, hos mannen som bekännelse och härskarvilja. Bägge togos de i anspråk och användes af Mästaren från Nazaret. Historien har icke mycket att förtälja om kvinnornas lärjungaskap, fast det säkerligen icke varit mindre välsignelserikt än männens. Vi finna, huru de följa Mästaren från stad till stad, från Galileen till Golgata; huru de beljåna honom, huru de sitta vid hans fötter och lyssna till hans ord, huru en Maria smörjer hans fötter som vore han en konung, huru en Magdalena fuktar dessa med sina tårar, huru kvinnorna dröja vid korset sedan lärjungarna flytt och äro de första att besöka hans graf. Men hvem kan beräkna det inflytande dessa kvinnor, och sedan tusentals andra i deras spår, haft på föräldrar och sysskon, män och barn, och därmed på den första missionen? De ha varit missionärer i sina hem och anträffas bland fattiga och sjuka som tjänande diakonissor. Annorlunda männen. Dem finna vi från början drömmande om ett nytt israelsrike, om troner och domarsäten; dem uppdrog Mästaren att utbreda Riket genom offentliga handlingar, döpande och undervisning. I samma mån som männen behärskade all offentlig verksamhet i statslivets många förgreningar, blef kristendomen en makt i det offentliga, och då genom kvinnans undertryckta ställning all intellektuell verksamhet var mannen förbehållen, blef det honom det naturligen tillkom att häfda bekännelsen i tal och skrift och inordna den nya religionen i statslifvet. I följd häraf måste med tiden det religiösa lifvet få en prägel af ordning, af kyrklighet och bestämdhet, och mannens religiositet få mera prägel af dogm än kvinnans. Att detta var en historisk nödvändighet för den nya religionens världsvälde behöfver icke betvivlas men det är icke något bevis för att mannens religiositet eller, som några vilja ha det uttryckt, religiösa talang, är mer djupgående än kvinnans. Kanske det fastmera är kvinnan förbehållet att genom sin art af religiositet, till samhällets och mänsklighetens båt-nad, fastställa det verk, som mannen börjat betrakta som vacklande eller hopplöst — världens frälsning genom religionen.

Alla stora, starka strömmar ha sina motströmmar. Det ges kvinnor, hvilka genom hela sin anläggning, fostran, inflytelser och vanor, kommit att bli en lefvande protest mot kvinnans religiositet. Ätminstone att synas så. Alla dessa yttliga kvinnor, för hvilka dagens mode, nöjen, sport, konversation o. d. utgör hela lifsinnehållet — ha de någon religiositet? Det är vanskligt att döma hvad som rör sig i djupet af människohjertat. Hvem kan bedöma, hvad samma varelser i annan omgivning och under andra inflytelser skulle ha blifvit? Och människohjertats stilla ögonblick — dess trötthet, hemliga suckan, känsla af vanmakt och längtan, de få icke utan vidare förbises. Hvarje människa har nog en stund, då af täckelset, som ligger öfver Guds beläte inom oss, lyftes en liten, liten flik och gudsblicken möter människoblicken. Men om också man räknar med dem, hvilka aldrig förnummit fläkten af något högre — om sådana finnas — så upphäver det icke regeln. Det torde vara så att motströmmen blott går på ytan; djupast ned går allt samma stråt. Detta måste också tillämpas med afseende på mannen och hans religiositet. Att denna har sin prägel af yttre former och bestämdhet, upphäves icke där-af, att det kan påvisas kyrkohistoriska personligheter med nästan kvinnlig typ. Sådan var aposteln Johannes, sådan Franciscus af Assisi, sådana i allmänhet de, som gå under namn af mystiker. De hafva öfvat ett djupt inflytande på religionens utveckling, och det är kanske tack vare dem, som den kristna religionen hindrats urarta till formalism, just genom det hos dem härskande kvinnligt religiösa gemytet.

I olika jordmän spirar religiositeten hos mannen och hos kvinnan. Dessa kunna sägas häfda hvar sin princip i tillvaron. De faktorer, som bestämma varelsernas lif och utveckling, äro kampen för den egna tillvaron, själfbevaringsdriften, och kampen för andras tillvaro, kärleks- och släktdriften. Den ena har alstrat kraft, mod, strider, eröfringar, organisationer, från det lägsta stadium till det högsta; den andra kärlek, omsorg, uppoffring, hem. Man skulle också kunna kalla dessa bägge principer i tillvaron: manlighet och moderlighet. Därför har den manliga religiositeten prägel af kraft, ordning, bekännelse; den kvinnliga prägel af kärlek, omsorg och vidhjärtenhet. Luthers kraftiga förklaring till första budet: du skall öfver all ting frukta och älska Gud, skulle säkerligen formulerats af en kvinna i omvänd ordning: älska — frukta. Hur ofta tar sig icke mannens religiositet uttryck i maximer som

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år.....	Kr. 6.50	Helt år.....	Kr. 8.—
Halft år.....	» 3.50	Halft år.....	» 4.25
Kvartal.....	» 1.75	Kvartal.....	» 2.25
Lösnr.....	» 0.12	Lösnr.....	» 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Mästern Samuelsg. 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1.	Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	
25 öre efter text.	Utländska annonser debiteras 50 öre med 20 % förhöjning å särskild begärd plats.
30 öre å textsida.	
20 % förhöjning å särskild begärd plats.	

denna: hur skulle det gå med samhället utan religion? Kvinnan däremot behöver något oändligt att älska, motsvarande hennes egen kärleks oändlighet. Mannen är i sin religiositet mer fäst vid dogmen och be- kännelsen eller vid samfundet eller sam- hällsnyttan, organisationerna, kyrkan eller riket, med ett ord, något yttre; för kvinnan spelar icke dogmen, icke be- kännelsen, icke samfundet den högsta rollen, utan kärleken, välgärningarna, det allmänt mänskliga. Och här, kanske man vågar hoppas, ligger en borgen att kvinnans religiositet är mindre ut- satt för farorna från de mänskliga omstört- ningarna och att den skall öfverleva många åskådningars och statsbildningars fall.

Den moderna teologien är ett uttryck, om också icke alltid korrekt, för religionens rörlighet. Denna är principiell uttalad af vår religionsstiftare i hans ord till lärjun- garna: Jag har mycket att säga eder, men I kunnen icke bära det nu. Dock en rörlighet innanför gränsmärkena af de principer, som mästaren i sitt eget lif förverkligat. Huru förhåller sig kvinnans religiositet till denna religionens utveckling? Ortodox eller li- beral? Jag vet knappt, om någotdera kan på henne tillämpas. Hon sluter sig säkerli- gen till det, som mest tilltalar hennes hjärta och till det, där hennes lust till kärlekens verksamhet mest kan tillfredsställas. Hvad hon hittills mest har tillägnat sig af kyrkans lära är nog det, som bäst öfverensstämmer med hennes säregna väsen. Kan den nyare teo- logien afhålla sig från abstraktion och skapa en lika kraftig kristlig, kyrklig verksamhet som den äldre förmådde, så tror jag att den icke hos kvinnan skall möta något motstånd af betydelse. Om Gud blifvit människa el- ler människan blifvit Gud träder säkerligen hos henne i bakgrunden för den allt förbröd- rande principen: Gud är kärlek. Genom kärlekens synglas kommer kvinnan i öfver- ensstämmelse med sin natur att skärskåda alla religiösa företeelser, ortodox, i den mening att hon aldrig uppger kärleksbudet såsom den högsta trosartikeln, liberal, i den mening att hon fordrar både sanning i kär- leken och kärlek i sanningen.

Skall kvinnans religiositet spela någon roll i det kyrkliga och sociala lifvet under det nya världsskede, som stundar? Jag tror frågan till allas lycka kan besvaras med ja. Detta därför att kvinnans religiositet står i djupaste samband med moderligheten och de känslor som denna betingar. I vår tid är religio- nen mera än någonsin personligt fattad och känd. Där den är verksam, gör den mer af hjärtat än förut. I samma mån det dogma- tiska elementet kommer att vika för det prak- tiskt religiösa skall kvinnan i kyrkan finna utrymme för sin kärlek och för sitt ädla be- hof af kärlekens verksamhet. För henne är det något stort och eldande att behövas. Och den dag kyrkan inser, att den behöfver kvin- nan såsom bundsförvant i striden mot de nedbrytande makterna och hälsar denna nöd- vändighet med glädje, går den säkerligen många segrar till mötes. Det paulinska or- det: kvinnan tige i församlingen, behöfver icke fattas som en bindande lag, endast som uttryck för ett häfdvunnet bruk eller en stadga för den tidens kyrkolif. Men skulle också kvinnan allt forfarande afhållas från predikstolen och altaret, skall hon dock äga predikstolar och altaren nog i alla de hem,

där hennes hand uträckes till hjälp och vård, i alla de katedrar, där hennes hjärtevä- mande ord elektrisera, i alla de sociala rådplågningar, där hennes röst aldrig mer kommer att tiga. Hvar hon än uppträder och utsår sitt säde af kärlek i ord och verk, är det religionen och kyrkan som kommer att skörda. Men skall då kvinnans indra- gande i det politiska lifvet icke förhindra dessa utsiktens förverkligande? Så mycket kan sägas, att det behöfver icke hindra. Utan att i detta sammanhang uttala mig om nyttan eller nödvändigheten af kvinnans del- tagande i det politiska lifvet, i samhälls- och statsförvaltningen, tror jag mig dock våga det påståendet, att det behöfver icke med- föra någon fruktan eller fara ur religiös synpunkt. Religionen kan aldrig bli lidande därpå, att människans ansvarskänsla utvid- gas och fördjupas. Måste man med berättig- ad fruktan tänka på de politiska lidelsernas, ränkspelets och kompromissernas fördärfli- ga inflytande på karaktären; tänka på all den åverkan dessa skola göra på det kvinnliga väsendets finhet och försynhet, så torde man kanske också å andra sidan böra räkna med, att endast ett fåtal kvinnor kommer att helt uppgå i det politiska lifvet medan massan kommer att stå utanför; att kvinnan i alla tider visat sig häftigare reagera mot orättfärdighet än mannen; att starkare än alla påtryckningar och opinioner är den djupa medkänsla som tillhör det kvinnliga väsendet, hvilket i sin ordning har sin reli- giösa rot, enligt Mästarens ord: det I haf- ven gjort de minsta, det hafven I gjort mig. Det kan tänkas, att i de ögonblick, då stora religiösa eller moraliska värden äro i en riks- eller folkförsamling under debatt, den kvinnliga religiositeten kunde vara en icke föraktlig bundsförvant till dem, som vilja hejda upplösningen. — Gent emot den materialistiska lifsåskådningen och den på densamma grundade samhällsomstörtningen torde också religiositeten hos kvinnan tjäna som ett mäktigt hinder. Tack vare kvinnan, tror jag att socialismen aldrig kan bli ge- nomförd i enlighet med sina principer. Så stort och för fantasien lockande det än kan synas, detta lycksalighetens tusenårsrike, som blifvit massornas dröm, så är det allt för brutalt just mot kvinnan för att hon icke en gång skall få ögonen öppna för benran- gelgestalten. Det som är kvinnans själ, kär- leken, ömheten, omsorgen, moderligheten, får ingen plats i "framtidensrike". Där är sta- ten modern, som tar barnen från mödrarna för att fostra dem åt samhället. Häremot kommer kvinnans djupa känsla att reagera. Och när kvinnan kommer till insikt om, att man vill våldföra det djupaste inom henne, kärleksinstinkten, att man vill taga barn, hem, make, tro, hopp — och gifva i utbyte en organisation, då skulle kvinnan icke vara kvinna om hon icke sprängde denna tvångs- tröja, och läte sitt hjärta tala. Och där kvinnans hjärta får tala, enkelt och naturligt, där skall man få höra hviskningen af reli- gionens egen röst.

Huru falskt framställer man icke våra da- gars kvinna. I litteraturen och kritiken är det ofta som vore den flirtande hufvudstads- flickan eller sportkvinnan eller folkets-hus- kvinnan kvinnotypen. Och man glömmet bort att i de tusende hemmen i landet — och hos andra nationer som hos oss — hos bor- garen och handtverkaren, hos prästen och bonden, i småstäderna och på landsbygden

det finns kvinnor, unga och gamla, af en fullkomligare typ, kvinnor, som med beva- randet af det goda, förra tidsåldrar gifvit i arf, tillägnat sig det goda som samtiden er- bjuder. Hos dessa kvinnor finns det jämte litterär kunskap och vidgade vyer på lifvets flesta områden känsla för plikt och dygd och en religiös anda, som längtar att visa sig verksam. Dessa, som sällan komma till sy- nes i litteraturen, äro dock framtidens möd- rar, men så föga erkända därför, att de äro genomsnittskvinnan. Det är med dessa vi hafva att räkna, då det gäller att ställa horoskopet för framtiden. Det är ju klart, att kvinnan själf har i sin makt att fördärfva sina djupaste instinkter. Men ännu ha vi ingen anledning tro att flertalet i dessa af- seenden följer de extravaganta typerna. De kunna fördärfvas genom att icke brukas, men i samma mån kvinnan är trogen mot sig själf, odlar, ja renodlar det naturliga goda inom sig skall den sköna typ bevaras, som heter den religiösa kvinnan, den kvinna, hvilkens djupaste liffsinnehall är kärlek och omsorg. Det är på henne vi hoppas, när vi blicka mot framtiden. Skulle trots allt nu- tidens stora folkskepp, ett annat Titanic, vara dömt att gå under, är det dock ett som skall öfverleva skeppsbrottet och ljuda för kommande släkten, och det är denna männi- skohjärtats gripande, aldrig tystnande sång, åt hvilken en kvinna, så att säga å hela sitt släktes vägnar, gifvit uttryck i de enkla orden:

Närmare, Gud, till dig,
Närmare dig!

Sedan ofvanstående nedskrifvits har jag sett en artikel i Aftonbladet af Anna Maria Roos, hvori hon under framhållande af kvin- nans större religiösa intresse och intuitiva förmåga att sätta sig in i andras känslor, sorger och lidanden uttalar den maningen: Gif kvinnorna rätten att bli predikanter och lärare i församlingen. Af hvad jag ofvan sagt framgår att jag sympatiserar med denna tankegång. Jag vill ytterligare be- tona, att kyrkan för eller senare måste finna en form för användandet af de stora, väl- signelserika krafter, som stå henne till buds hos kvinnan. Att samhället går under utan religion, det är också min öfvertygelse, ty hvilka värden som en religionslös åskåd- ning och statsbildning kunna alstra, de skola dock aldrig mäktat tillfredsställa sjä- lens djupaste behof eller skapa den offer- känsla, altruism, hvarpå människosläktets utveckling och lyckomöjligheter bero. I det enda lilla ordet Gud ligger så oändligt mycket, att inga folk och släk- ten och tider förmå fylla det djupet, om det skulle beröfvas sitt innehåll. — Utan att vilja bestrida att under det senast förflutna seklet likgilligheten för religionen på ett fruktansvärdt sätt tilltagit, vill jag dock framhålla, att det gifvits ännu mörkare se- kel; att likgilligheten häri liksom i foster- landskänslan kan ligga på ytan, till dess nå- gon stor tilldragelse lik en storm blåser upp den fördolda lågan; och att särskildt de mångtusen kvinnorna, som icke ses och icke höras i det offentliga, icke få dömas efter dem, som sätta en ära i att offentligt ådaga- lägga sin fördomsfrihet i ord eller handling. Vi ha, det är åtminstone min personliga uppfattning, ännu mycket att hoppas af kvin- nans religiositet.

EDVARD EVERS.

KLÄDNINGAR

till Kr. 3.50 per styck är väl billigt? Sänd Eder nerfläckade och oanvändbara klädning för kemisk tvätt och präsning till **Orgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg** och Ni blir för- vånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vän- der Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kople- och Tryckpapper samt Kartong.
Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Anna Wahlenbergs nya bok:

ETT PAR AF VÅRA MERA BEMÄRKTA FÖRFATTARINOR ha i år slagit in på den historiska romanens form. Så föreligger sedan någon vecka en omfattande historisk tidsbild "Sveaborg" af Jane Gerandt-Claine och i början af nästa månad, eller till Gustaf Adolfs-dagen, utkommer på Albert Bonniers förlag en större historisk berättelse "Gustaf II Adolfs ungdom" af Anna Wahlenberg. Som känt har fru W. hittills skildrat nutidens borgerliga lif

ET KNACKADE PÅ DÖRREN till den bofälliga gamla bondstugan, hvars murkna, gisna stockar knappt höllo ihop, och hvars snöhöljda mosstak i en skarp bukt sjönk ned åt ena sidan.

Husmodern, som höll på att röra till frukostvällingen, vände sig om. Men innan hon hann ropa sitt 'stig in' stöttes dörren upp, och mot ljuset af den solbelysta snön stod där i dörramen en yngling af herrestånd.

Han var blott en gosse om sexton år, men öfver den högvuxna gestalten och det vackra något långlagda ansiktet med den klara hyn och den böjda näsan låg en sådan naturlig värdighet att bondhustrun fick känslan af att stå inför en vuxen man.

— Har ni en mugg mjölk att ge mig, kära mor, frågade den främmande, i det han krängde af sig axelbandet till sitt rör,* lade det ifrån sig på det omålade furubordet och satte sig på fönsterbänken. Jag har varit på jakt med mitt följe, men kom att löpa efter en rackarns räf, som ledde mig vill, så att jag hvarken kunde finna honom eller vägen.

Den gamla hustrun vojade sig och drog igen den lappade tröjan om det magra bröstet.

— Gud bättre, inte har vi stackare sett en slick mjölk i våra fat sedan allt detta kronans och herrarnas folk kommit farande till riksmötet, sade hon. Mjölk och smör och allt sofväl har gått till gästningen. Det är knappt vi har en nypa mjölk kvar till våra egna munnar.

Främlingen rynkade pannan och vände bort blicken. Det var icke första gången han hörde denna klagovisa från allmogen öfver kronans utskickade och adelns drängar, som med rätt eller orätt togo sig fri gästning, hvar de kommo i sina ärenden. Man brukade likna dem vid Egyptens gräs-hoppor, som förtärde allt hvar de drogo fram.

— Och det finge väl gå an med det, fortsatte bondhustrun, som tyckte om att ha fått någon att beklaga sig för, blott de icke kört häsilkräket fördärfvadt för oss. Han står nu och darrar på sina ben där nere i lidret. Och är det ute med honom, så blir det ödehemman här till våren.

— En dryck vatten har ni väl ändå att bringa mig, kära mor, afbröt ynglingen.

Det plågade honom att höra denna jämmer. Han visste ju mer än väl hvilket missbruk som bedrefs med rättigheten till friskjuts för kronans farande folk och kände nogsam till hur illa många bland dem handterade både bönder och kreatur, ja visste äfven hur mycken arbetskraft det tog från landet. Ödehemman fanns det godt om i alla bygder.

Husmodern gaf vällingen en omröring med slevfen, tog sedan en främugg från spisel-

* Bössa.

Idun

"Gustaf II Adolfs ungdom."

i en rad talangfulla romaner och skisser; detta är första gången hon beträder den historiska diktningens svåra, men tacksamma fält, och samvetsgrann som hon är i sitt författarkall, har hon gjort omfattande studier för denna sin nya bok. Den historiska exaktheten utgör alltså ett af skildringens värden. Med författarinnans benägna medgifvande publicera vi här nedan som prof berättelsens första kapitel, som bär den karaktäristiska rubriken "Gösta Kroknäsa".

bojde sig så långt som möjligt var, underdånigt och djupt vördnadsfullt.

Men då han såg upp voro sorg och ångslan bortstrukna från hans ansikte. Det var hoppfullt och ljust, som om han sett en tröstens ängel framför sig.

Under de senaste dagarnas skjutsningar till Örebro hade han en gång haft tillfälle att se den unge kronprinsen, som infunnit sig några dagar tidigare än sin sjuke fader för att taga emot de så småningom anländande ständerna. Han hade icke kunnat se sig mätt på honom. På den gamle bonden liksom på alla andra hade han gjort detta outplånliga intryck, som en ren och stark personlighet utöfvar genom sin blotta anblick. Men detta intryck hade förstärkts till beundran genom allt hvad han hört berättas om honom. Det sades att han var lika lärd som klok, lika god som rättvis, lika modig som mild.

— Ers furstliga nåde här i min sluga, sade han.

Och förvåningen öfver detta otroliga skiftade i hans röst med den stora glädjen och stollheten.

Gustaf Adolf nickade småleende åt honom mellan klunkarna ur muggen. Så satte han ner den tom och sköt den ifrån sig.

— Dör hästen skall jag styra om att ni får ersättning, sade han.

De båda gamla människorna stodo där med tafatt knäppta händer och sågo på honom, mumlande något, som kanske skulle vara en välsignelse. De visste icke hur de skulle tacka. De kunde endast dyrka honom.

Då hördes plötsligt ett jägarhorn. Och när prinsen sprang upp och öppnade dörren såg han sitt följe af unga adliga herrar och ridknektar spränga fram ur skogen. De hade funnit hans spår och sökt sig fram till honom. Och hans häst, som han hoppat af för att lättare hinna räfven bland de trånga snåren, förde de med sig.

Gustaf Adolf gick tillbaka in i stugan och lade en daler på bordet.

— För dryck och god gästning, sade han med sitt friska leende spelande i de öppna klarblå ögonen.

Men bonden och hans hustru vände sig efter honom för hvart steg han tog. Och när han krängt på sig axelbandet till röret, fält detta vid sidan och begifvit sig ut sitt följe till mötes, stälde de sig i dörröppningen att se på hur han satte sig till häst och red bort. De stodo där så länge de kunde se en skymt af honom. Och de valkiga händerna höllo de fortfarande knäppta mot bröstet.

— Gösta Kroknäsa, sade bonden. Han själfver, Gösta Kroknäsa.

Och när han uttalade detta smeknamn, som folket gifvit den unge hertigen, blef hans gamla ansikte fullt af ömhet.

hyllan och fyllde den med vatten ur sån bredvid utgångsdörren.

Då slogs denna upp och in steg bonden.

Stugan var ganska skum, och han såg icke den främmande. Inte heller blickade han sig stort omkring. Därtill var han alltför uppfylld af det han hade i tankarna. Han höll ryggen mera böjd än som tillkom hans år, och ögonen storrade i golfvet.

— Nu har han signal ner på halmen, sade han tungt, nästan slött.

— Herren Gud förbarma sig, utbrast hustrun.

Samma tankar, som fyllde mannen, fyllde äfven henne och lika uteslutande. Hon glömde främlingen, och muggen i hennes hand skälfd så, att vattnet spilldes öfver bräddarna. Men till sist besinnade hon sig och gick framåt bordet med den begärda drycken.

I detsamma fick mannen se gästen borta på bänken och tog hastigt ett par steg ditåt med en min som om han icke trodde sina ögon. Därpå stannade han tvärt.

— Ers nåd... sade han och den af mödor och bekymmer krökta och styfnade ryggen

MORGON.

I KLARA HELGDAGSMORGNAR HÖR jag gamla templets klockor kalla, och klangen till mig återför en syn, jag älskat mer än alla, en helgdagssyn. —

I gröna parkens djupa fång den gamla staden fredligt myser, och öfver kvarnar, torn och prång en västkusthimmel högblått lyser med västkustsol.

Och öfver fjärdens blanka blåror kyrkfolk in. Ty klockor tona. — Det är mig, som jag kände då den klangen all min skuld försona: — en barndomssång. —

GUSTAF ULLMAN.

För hudens vård och ansiktets skönhet

CRÈME SIMON

J. SIMON,
PARIS.

Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

Driftiga kommissionärer

å alla platser, där vi förut icke äro representerade, antagas mot hög provision. Tillskrif genast
IDUNS EXPEDITION, STOCKHOLM.

Praktisk vegetarianism.

Några erfarenheter om pris och annat.

För Idun af GWEN.

DE SISTA MANADERNA HAR man allt oftare sett och hört påståenden om den blandade eller rent af den vegetarianska kostens företräden framför den mera ouppblandade kött dieten. Förut ha häntydningar i den riktningen (något mer blir det ju sällan till i första taget!) vanligen kommit från folk med anspråk på "att följa med sin tid", och med estetiska intressen. Men med köttprisens oerhörda stegring ha de platoniska sympatierna för det vegetariska köket, som sagdt, stigit i en anmärkningsvärd grad. Det kan därför kanske vara skäl att framlägga några erfarenheter från praktisk tillämpad vegetarianism, som är så mycket säkrare, emedan den är grundad på förhållanden, som icke alls ha hvarken med ekonomi, estetik eller djurskydd att göra.

Den som skrifer detta har af force majeure tvingats öfver i vegetarianismen, icke utan profeter och beklaganden. Men det har på en relativt kort tid visat sig ligga så mycken trefnad af olika art i systemet, att detta nu tillämpas inom hela hushållet. De prisuppgifter, som här nedan komma att lämnas, gälla alltså för ett fyra à fem personers helvegetariskt hushåll, där fisk och kött icke ingå i den dagliga kosten.

Man är ju så van vid att nyomvända stå upp, slående sig för bröstet och profeterande, att det tilläfvventyrs kan borttaga en del af det öfvertygande, om man ärligt säger ifrån att man är "omvänd". För min del är emellertid icke annat möjligt, och jag är djupt öfvertygad om att det vore en god gärning, värd en hel del mera besvär än hvad nedskrifvandet af en pläderingsartikel innebär, att öfvertyga alla de olyckliga, hvilkas hälsa äfventyrats eller brutits genom någon åkomma, hörande under den stora sjukdomsgruppen gikt-reumatism, att de i vegetarianismen, samvetsgrant och rationellt genomförd, ha att söka det första, största och säkraste steget tillbaka till hälsa. Endast den ovana trefnad öfvergången gifver patienten är värd det ökade arbete det till en tid kan taga att sätta hushållet på en annan fot.

Det som emellertid för tillfället hos oss gör vegetarianismen "modern" är ekonomiska skäl, det vill säga de höga köttprisen, hvilka tyckas visa tendens att bli ännu högre. Hvad tidningarna ha att omförmäla i ämnet borde kunna göra till och med en engelsman till uteslutande grönsaksätare!

Under grönsakstiden (den bästa på året!) har den vegetariska kosten kostat cirka kr. 1:10 per dag och person. Söndagarna äro icke inräknade, men heller icke de gånger en eller två mera tillfälliga "hvardagsfrämmande" deltagit i måltiderna. Nu under hösten, när färska grönsaker äro dyra, har priset sprungit upp till 1:25 per dag och person. Konserver användas först senare.

Tar man i betraktande att de använda varorna varit de bästa, som stått att få, samt att priset gäller för den första säsong systemet inom det hushåll vi satt som exempel tillämpats, måste man medgifva att det är mycket lågt.

Hvad köper och äter man då för dessa pengar?

Se här matordningen! Första frukost: gröt, ägg, ost, honung samt någon frukt eller fruktkompott som efterrätt, te. Lunch: smörbröd, ost eller rädisor, en ägg- eller grönsaksrätt samt bär eller melon, någon gång

filbunke. Därtill en kaffeimitation, som ingår i den vegetariska dieten — om man använder den af hälsoskäl! Kaffet heter Caramel-Cereal och är till en början drickbart, längre fram godt. Middag: Någon vegetarisk pudding med grönsaker eller blandade grönsaker med ägg och smör, hvita salladshufvuden (som särskild rätt) samt alternerande frisk frukt (bär eller melon) och filbunke. Ingen kvällsvard i hvardagslag.

Det där låter kanske icke så förfärligt spännande som höns i curry och mouton à la mexicaine, men det ser apfylligt ut och det är ännu apfylligare att äta. Någon fara för att icke kunna åstadkomma tillräcklig variation finnes icke.

Först och främst finns alltså alla grönsakerna, hvilka omfatta icke endast de klassiska och ständigt förekommande arter, tomater, bönor (af alla jungfrur i hela Skandinavien kallade herrkuvert!) blomkål etc. etc., utan äfven de gentilare bland rotfrukterna. Allt detta kan serveras au naturel med rördt smör och förlorade ägg rundtomkring fatet, eller också tillagadt hvar för sig på något sätt, arterna à la bonne femme, det vill säga kokta bra länge med icke alltför litet smör, persilja och lök; blomkålen gratinerad med rifven ost o. s. v. Eller också lägger man sina grönsaker i en gratin eller pudding. Till detta sista lämpa sig i all synnerhet blomkålen och tomaterna.

Dessa puddingar äro något för det vegetariska köket karaktäristiskt. De göras af uppblötta 16-öres franska bröd och ägg, med en del olika tillsatser för hvarje typ, och väl gräddade påminna de närmast om suffléer. För att skaffa möjligheter till kraftig föda äfven utan grönsaker samt för att bereda omväxling har man emellertid också tillgång till en del preparat, af hvilka åtminstone två böra kunna påräkna tacksamma sympatier äfven från dem som icke vilja vara vegetarianer. Dessa två preparat heta granola och glutenola, och bägge användas med fördel till att göra puddingar af. Dessa puddingar stå då som första rätt, i stället för köttet. Vill man ha grönsaker kan man ju servera sådana till; i mitt tycke är det emellertid mera civiliseradt att ha dem som särskild rätt.

För helvegetarianen finns det ännu flera preparat, nämligen alla de surrogat för kött, som åstadkommas genom att på lämpligt sätt behandla nötter. Det mest användbara af dem heter protose och är en himmelsk spis, när man är tvungen att låta bli oxfileten, som den skall imitera. Rent kulinariskt sedt går det nog icke att bortresonera, att fileten är bättre.

Alla vegetariska preparat finnas till salu i Stockholm hos Broms på Norrlandsgatan. Så man har icke den ursäkt det tilläfvventyrs kan ligga i att man måste införskrifva hvarje hekto.

Salladen, denna i kulinariskt högt civiliserade länder så omhuldade läckerhet, är hos oss icke tillräckligt uppskattad. Många förstå icke att drifva den som den skall drifvas, och ännu flera förstå lika litet att tillreda som att äta den.

Sallad skall utplanteras i hufvuden, och endast det fastaste och bästa af dessa skola användas. De yttre bladen skola kastas bort, och det kunna vi ha råd till, kära läsarinna, förty att det är inräknadt i vår krona här ofvan! Så låt intet knussel fördärfva härligheten för er! Egentligen borde icke salladsbladen tvättas; har man sin egen trädgård och kan man där få tillfälle att hålla dem fria från jord, går det nog också för sig, men är man hänvisad till torget, känns det

nog bra trefligt att skölja de små blekgröna bladen, äfven om de varit väl inkapslade af de större bladen. I hvarje fall måste hvarje spår af vatten forkas af dem.

Beredningen sker vid bordet och tillgår som följer: Två stora fat (af gemensamt mönster, men eventuellt icke liknande den öfriga servisen) sättas fram vid värdinnans plats. I det ena fatet ligger salladen, i det andra skall såsen beredas. Tillsammans med faten har framsatts en assiett med en hårdkokt äggula samt finskuren gräslök (en half kaffekopp full). Först gnider man alltså ut äggulan mot botnen af tillberedningsfatet. Därefter rikligt med prima olja, en matsked ättika (högst, de som ha gikt eller reumatism eller som äro så lyckliga att ha bäggedera, få saften af en citron!), en nypa salt, dito peppar samt all gräslöken. Allt detta röres ihop väl, sedan hälls salladen i och ältas grundligt ihop med såsen. Man skall handtera fatets innehåll under ett par minuters tid för att såsen skall hinna fastna på de hårda och finveckade bladen. Det är nödvändigt att fatet är mycket stort samt att man har två stora hornskedar med långa skaft. Gaffeln kan undvaras.

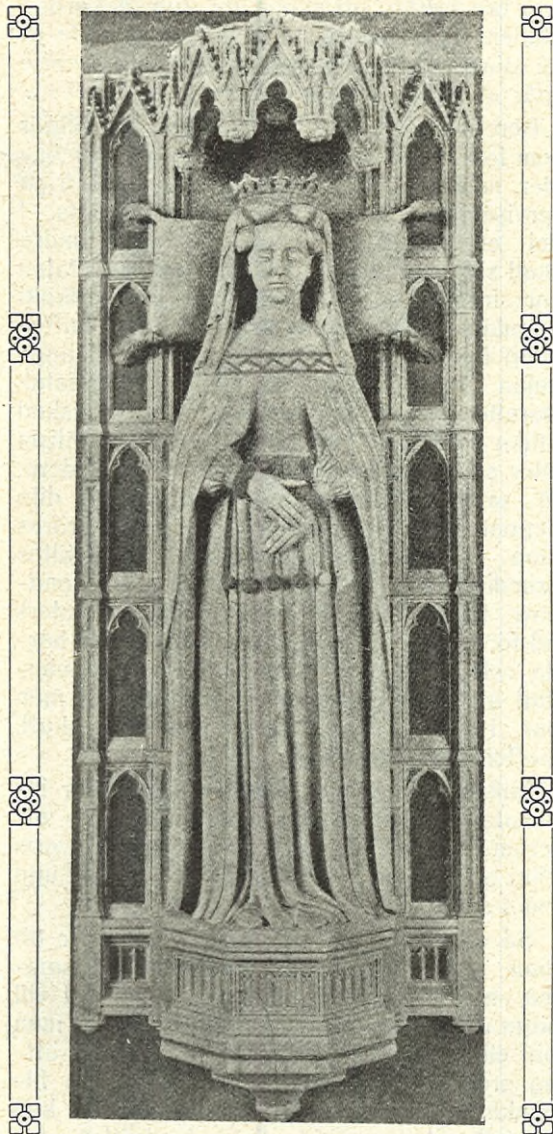
Salladen ätes som särskild rätt, under inrevarande säsong kan man naturligtvis alternera med kronärtskockor, haricot verts eller något annat. Intet går dock i smak upp emot salladen!

Så efterrätterna. Hygienien förbjuder att man äter mjölk eller mjölkmat till samma måltid som gröfre grönsaker, det vill säga rotfrukter. Efter en sådan rätt tar man bär eller frisk frukt till efterrätt. En förträfflig ordning är att hvarannan dag hafva filbunke och hvarannan bär. Filbunken kan då fylla ut en måltid, där hufvudrätten uteslutande bestått af finare grönsaker och ägg, af tomatgratin eller liknande. Efter preparaträtterna passa bär bättre.

Till den vegetariska dieten passa de filbunkar bäst som praktiskt taget uteslutande äro satta på grädde. Det är också inräknadt i priset! Vid serveringen tages det öfversta lagret af och vispas upp tillsammans med litet söt tjock grädde och lägges sedan på igen. Det är mycket godt och mycket nyttigt. Mjölk är däremot icke att rekommendera för reumatiska temperament. Därför användes en blandning af vatten och grädde i stället för mjölk till alla stufningar.

Bland de största utgiftsposterna i det vegetariska hushållet, märkes först och främst smöret. Det går mycket smör åt, emedan både puddingar och grönsaker vinna på att serveras med rördt smör till. Ägg går också åt, ett halft tjog till en ägggröra, att äta till de härliga röda tomaterna, är icke öfverdåd. Frammot vintern blir detta en utgiftspost att räkna med, men med hjälp af preparaten kan man hålla den inom rimliga gränser.

Till slut ett ord om det estetiska. Ingen som icke praktiskt pröfvat det, kan göra sig en föreställning om hur apfylligt, prunkande och renligt det vegetariska köket och bordet är. Med litet raffinement (och hvem har icke det bland våra svenska, vanligen mycket dugliga husmödrar?) kan man gifva bordet festprägel för hvarje dag. Det är detta som är så förtjusande och som gör det så lockande att göra propaganda för vegetarianismen, äfven bland dem som icke af hälso- eller ekonomiska skäl äro nödda och tvungna. Däremot har jag ännu så länge litet svårt att tänka mig en verklig bjudningsmiddag uteslutande vegetarisk. Kycklingen är till ett sådant ändamål ännu oupphunnen, och får väl så förblifva.

Drottning Margaretas gravvård i Roskilde.

Fru Margareta.

Ett 500-årsminne.

ET ÄR I DESSA DAGAR FEM hundra år sedan drottningen öfver de tre förenade rikena, Margareta Waldemarsdotter, den 28 oktober 1412 nedlade sina tre kronor och sänkte spiran inför döden.

Denna kvinna, som förverkligade en tanke, hvilken för många af våra dagars statsmän står som den enda, hvilken kan betrygga Skandinavians framtid, uppträdde i en tid som led af en påfallande brist på starka och handligskraftiga personligheter.

Marken var förberedd för en politisk personlighet med målmedvetenhet och härskarvilja och Margareta, uppfostrad och tuktad af Birgittas stränga dotter, fru Märta, ägde dessa egenskaper i rikt mått.

Anka efter en fördrifven svensk konung fick hon sin lille son Olof hyllad som regent ej blott i Norge utan äfven i Danmark. Med hennes fader hade Danmarks konungaätt slocknat ut på svärdssidan. Med hennes son Olof, som dör 17-årig, försvinner den sista telningen af den berömda ynglingaätten, och Margareta representerar ensam de försvunna ätterna.

Hon blir nu Danmarks och Norges fru och husbonde och de båda rikenas fullmäktiga förmyndare. Men härmed är hon icke nöjd. Till och med efter makens död kallade hon sig drottning af Norge och Sverige. Äfven den svenska kronan ville hon sätta på sitt hufvud och så förena nordens.

Hon mötes mera än på halfva vägen.

Här ha konung Albrecht och hans tyska regemente blifvit olidliga i längden. De missnöjda svenska stormännen komma som

supplikanter och lägga, med själftagen rätt, den svenska kronan för hennes fötter. Från 1389 är Margareta också Sveriges "fullmäktiga fru och rätta husbonde".

Kalmarunionen, ett verk af Margaretas politiska snille, blef dock aldrig hvad hon tänkt sig. Den statsenhet med öfverskridande af de nationella gränserna som föresväfvade Margareta som politiskt mål kunde hennes efterträdare ej hålla samman.

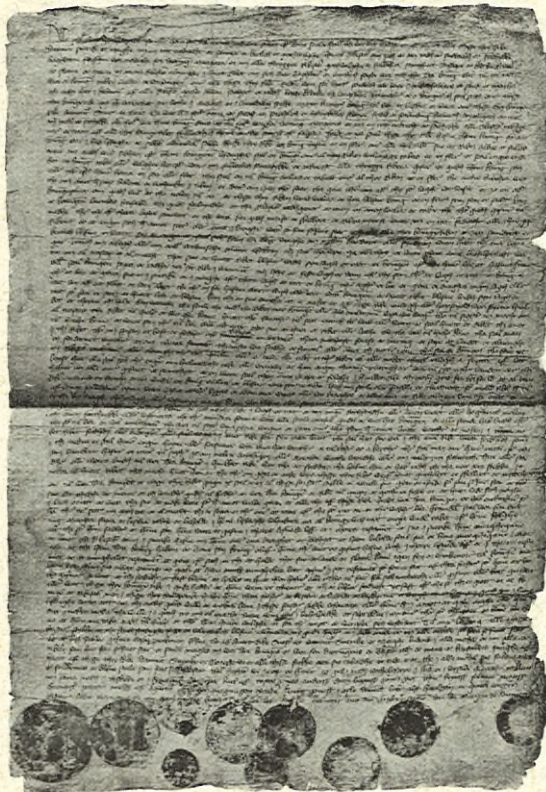
Fred och ro, i stället för uppslitande strider rådde emellertid i Norden under Margaretas regering, och dess anseende var stadigt utåt.

Icke att undra på, att samtiden blickade upp till fru Margareta med undran och häpnad. Sålunda heter det i Karlskrönikan:

Vida skall man en dylik leta som så kan med klokskap umgå och de rikena sammanfå Sverige, Danmark och Norrig, sent födes annan kvinna slik. O. s. v.

Tio år efter Margaretas död nedlades hennes kvarlevor i en pryddig kista af svart marmor med hennes bild i kroppsstorlek af alabaster på sarkofagens öfversida. Hon hvilar i Roskilde domkyrkas högkor. Erik af Pommern reste detta minnesmärke åt den ryktbara furstinnan och — såsom minneskriften säger — "hela eftervärlden förmår ej att hedra henne så som hon förtjänar".

ALFRED B. NILSON.

Förslag till föreningsakt mellan Sverige, Norge och Danmark, uppgjort i Kalmar den 20 juli 1397. — Den ryktbara Kalmar-unions-akten, sådan den i sitt ofullbordade skick uppbevaras i danska riksmuseet.

Maskinen och handen.

A SINGERS SYMASKINSAFFAR VID HANGATAN visas nu en utställning af ytterst fyndigt varierade maskinbroderade arbeten, där handarbetets nästan alla kända tekniker äro eftergjorda. Man må höra till det återuppståndna handarbetets allra ifrigaste beundrare, så skall man dock medge att majoriteten af svenska kvinnor icke ha råd att använda handarbetade saker i någon stor utsträckning. Maskinbroderiet blir då en god ersättning. För många kvinnor har en Singers brodermaskin blifvit ett medel till uppehälle. Hvarje köpare af en sådan erhåller gratisundervisning vid de kurser som anordnas i affären och sedan är hon redo att ta mot beställningar. Hvilken upptagen husmor skickar inte gärna sitt nya linneförråd till maskinmärkning för en billig penning?

Göran Armskölds memoarer.

Af OSCAR WÄGMAN.

(Forts.)

AG STANNADE INTET FÖR ATT hjälpa dem på fötter utan skyndade till släden och for af så fort fålen mäktade sträcka ut, och så gick det ända upp till Sånna. Förföljda blefvo vi ej mer, ty, som jag sedan fick veta, hade Gösta vrickat armen och ena hästen brutit benen, så att den julfärden hade de föga glädje af.

Fru Kirstin på Sånna undfagnade oss rikligen med mat och dryck, det också väl tarvades; hon hade stannat hemma och låtit sin man fara ensam i julmässan. Sedan vi ätit, sade hon: "Här ären I intet i full säkerhet, och intet för herr Esbjörn tycka om att komma i klammeri med frun på Ed för er skull; knappt är heller rådligt stanna på Ekäng, det ligger dock allt för nära; utan är det mitt råd, att I flux faren öfver sjön och allt fort till min gård Hemmingstorp i Åsbo socken. Den ligger afsides i ihåla skogen, och där kunnen I vara fördolda och i ro, tills värsta rumoret gått öfver och första hetten lagt sig, och skall jag gifva eder bref till bonden där på gården, att han mottager eder väl. Men illa anstår det en adelig jungfru att fara kring riket med en karl utan att vara gifter; därför sätter jag mitt skepp i sjön och följer eder till sockenprästen Olavus i Malgesanda samt får honom att viga er samman i denna dag re'n. Han gör det nog för min skull, ty han förskyller mig för en stor hjälp den min far honom gjort, och får han något påtal, lären I, Göran, vedergälla honom det."

Såsom alltid var hennes råd det klokaste, och blef det gjordt som hon sagt; redan samma heliga juledag vordo min älskeliga Greta och jag enade i kristligt äktenskap af den välärvörddige herr Olavus, sade farväl åt vår trogna vän Kirstin Liljebjelke och foro till Hemmingstorp, där vi funno en trygg fristad och en tid bortåt lefde i ljufvig, enfaldig kärlek, såsom nygifva pläga, helst när de som vi efter många hinder och kalamiteter ändligen kommit tillsammans.

5.

Med herr Gösta Stjernbjelke till underblåsare och biståndare hade fru Anna på Ed väldeligen upprört himmel och jord med anledning af det timade, men hennes lamentationer och klagan funno föga gensvar hos öfverheten i orten, ty hon hade alltid varit försunlig i sin russtjänst och därom legat i kif och ordakast med så domare som fogdar. Hårtill kom den stora oron i landet, och då man stundligen kunde vänta danskarnes anfall, hade man i detta läge föga tid eller lust att syssla med partikuliera bekymmer. Men samma oro ryckte äfven mig ur min hustrus famn; i april 1611 måste jag stöta till hären i Örebro, där jag för första gången såg Gustavus Adolphus, då ännu en ung prins, samt under hans befäl aflågade till Jönköping och Kalmartrakten. Min Greta hade jag därför innan fört till Ekäng, då för henne intet syntes någon fara, och min redesven Jon var en både klok, omtänksam och behjertad karl, i hvars vård hon var trygg, äfven om våra fiender emot henne anställde några praktiker och anslag. Sådana hördes dock intet af, fru Anna hade lagt skeppet på annan bog. Hon förfärdigade ett öppet bref, det hon läst uppläsa för hela menigheten så vid häradslinget som på Sunds kyrkbacke, som inne-

Hem för de hemlösa.

Signe Bergner-Anderson.

LÅSARNE AF Iduns barnavårdsnummer ha fått någon inblick i den ensamma moderns bekymmer när hon vill ta hand om sitt barn och uppfostra det. De veta, att viljan äfven om den är aldrig så stark och god icke är nog, det är nästan omöjligt för en fattig kvinna att förena förvärfsarbetet med vården af barnet. Arbetet skiljer

henne från barnet och det har sina stora svårigheter att finna det hem, där man är villig att bereda plats för henne och barnet och äta sig vården af detsamma under moderns bortavaro.

I dessa dagar göres ett försök i Stockholm att hjälpa dessa ensamma mödrar, som arbeta för barnen, hjälpa dem icke genom välgörenhet, men genom att bereda en liten plats för dem i detta samhälle, som vänder ryggen och låtsar som om de icke funnes.

Det är professorskan Signe Bergner-Anderson, som gripit sig an med att praktiskt lösa uppgiften genom att öppna ett litet hem, där sex mödrar med barn skola få inackordera sig, och där barnen tas om hand, medan modern är på arbete. Fru Bergner Anderson startar så anspråkslöst som möjligt, hon har icke bildat någon förening, har ej ens skaffat en styrelse. Det är ej heller hennes mål att detta hem skall utvidgas, men hon hoppas att kunna experimentera fram en lämplig form att bistå de ensamma mödrarna och rädda barnen, hoppas, att andra skola ta upp idén och att detta hem skall följas af flera.

En mor skall betala 45 kronor i månaden i inackordering för sig och barnet, som hon vårdar själf, när hon är hemma från arbetet. Hon får stanna ända till dess barnet slutat skolan om eljes ingenting inträffar som kan ge anledning till uppsägning.

Äfven om summan är ganska stor för t. ex. en fabriksarbeterska att gå i land med, är den enligt fru Bergner Andersons beräkning icke tillräcklig för att hemmet skall bära sig. Föreståndarinnan måste ju engageras och möjligheten af att en eller annan pensionär kan fela att betala full afgift måste mötas.

Helt visst skall fru Bergner Anderson icke behöfva söka förgäfvos eller ens länge efter de personer, som vilja genom sitt understöd möjliggöra denna praktiska och vackra form af hjälp för en klass af människor som blifvit alltför hårdt behandlade af lifvet. Hon hemställer också till stockholmsdamer med godt om tid om dessa skulle vilja ge något af denna till hemmets ordnande. Hennes adress är Kungsholmstorg 5, 4 tr.

Hon hoppas att hemmet under november månad skall kunna öppnas. Ansökningar om plats ha redan inkommit.

Ingen kan ju rimligtvis behöfva frukta att med den hjälp han eller hon ger företaget uppmuntra lättsinnet, det blir naturligtvis endast mödrar med ansvarskänsla och kärlek till barnen som begagna sig af denna möjlighet till att själfva få ta vård om dem. Fru Bergner Anderson har också genom studier i utlandet förvissat sig om att idén visat sig utförbar och praktisk.

E. W.

höll, det hon afsade sig all frändskap och allt blodsband, all moderlig plikt och huldhet, all välvilja och hjälp, så fram det rörde en kvinna Margareta, fordom hennes dotter men nu en förlupen löskekvinnas och vägrymmerska, den där sig med en arg skalk, Göran Andersson vid namn, förenat i ett utan moderns samtycke ingånget och därför olagligt och ogudligt förbund, och inneslöts i denna fruns afsägelse ej blott nämnda förriga dotter utan all hennes afföda, så att ingendera efter henne, fru Anna, ett det minsta grand ärfva skulle. Detta var ju ett ogudligt, okrisligt och ofillständigt tilltag, sådant man bland hedniska turkar och vilde blåmän knappast försport, ja till och med den grymma lejoninnan hafver ju ett mera moderligt sinne mot sina ungar. Nogsamt kan en hvar förstå, det en sådan scandalum måste gå både mig och särdeles min Greta djupt till sinnes, men vi hugsvalade oss med våra goda samveten och med vår tröstefulla kärlighet.

Ären 1611 och 12 voro svåra krigsår, ty vi hade danskarne inne i Sverige, hvarest de foro fram rätt som tyranner och våldsmän med eld och blodsutgjutelse samt gjorde många oskyldiga, fredliga människor, äfven kvinnor och barn, olyckliga, hvadan jag föga fick vara hos min kära hustru på Ekäng utan mest ute i kriget. Allenast då detta någon månad på vintern afstannat för tidens olägenhets skull, unnades mig denna ro, men hade jag dock på nyåret 1612 den lyckan att få bära min förstfödde son Olof på mina faderliga armar, hvilket jag gjorde med största förnöjelse och hjärtans fröjd.

I februari samma år acciderade en händelse, hvilken så när aflupit till rikets märkeliga afsaknad och olycka men vardt mig till oförmodelig förfordran och uppsving. Vår unge konung Gustavus — han var nyss kommen till kronan efter sin herr faders frånfalle — hade infallit i Skåne och var med en ringa trupp, tu- eller trehundra man knektar och ryttare, på väg till Halland för att där ordna krigsrörelserna. Vi hade lägrat oss vid Vittsjö en afton i halfmörkret utan att tro någon fiende vara i närheten, då denne kom öfver oss med väl dubbel styrka. I förvirringen råkade knektarne i oordning och drogo med sig ryttieriet i flykten utåt Vittsjöns is; äfven konungen måste rida undan för lifvet, hvarvid ej bar sig bättre, än att isen brast under honom, så att han var nära att drunkna. Få åsågo äfventyret; dock sökte herr Per Banér bringa hjälp men kom själf i vaken och räddades med näppe nöd af sin broder Nils. Då kastade jag mig af hästen, kröp varligen fram till den svaga iskanten och lyckades hålla såväl hans majestät som hans häst uppe, tills en upplandsryttare Tomas Larsson kom till och vi med enade krafter fingo hans majestät ur vaken; och lofvade han i den stunden att Ingalunda förgäta den goda hjälp, vi honom gjort, utan den furstligen vedergälla. Men tidens omständigheter och kriget gafvo honom annat i hufvudet att betänka, så att af belöning hörde jag under en lång tid intet.

Vid påsken 1613 var jag i Wadstena. Hans majestät hade kommit dit med hertig Johan för att underteckna fredstraktaten och hålla råfst med dem i västra Östergyllen och Vdre, hvilka åsidosatt eller försumligen skött sin russtjänst. En mängd krigsfolk låg också i staden och landsbygden däromkring, med hvilka hans majestät skulle hålla mönstring.

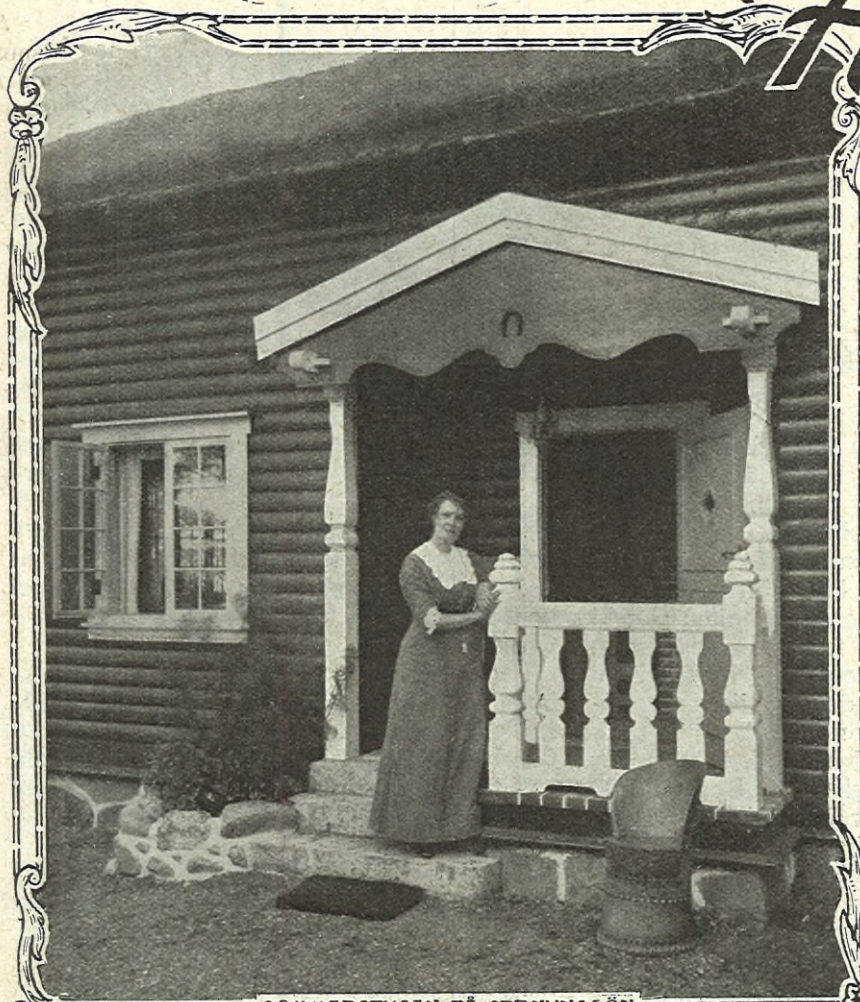
Med några goda vänner och fältkumpaner kom jag en effermiddag i Bengt logarfvarers tavern vid Helgeandsgatan i staden för att laga en afskedsdryck med en, som skulle fara sin väg. I stugan var fullt med folk, idel

betat så af ryttieriet som fotknektarne. Just som vi slagit oss ned vid ett bord, hördes en röst från andra sidan stugan: "Här luktar bonde inne!" När jag såg upp, varseblef jag, att den som ropat var herr Gösta Stjernbjelke, som ganska röd i ansiktet satt i en stor hop, den där hade flere lömda krus och bågare framför sig på bordsskifvan; kriget hade fört oss åt hvar sitt håll, så att jag aldrig sett min hustrus farbroder sedan äfventyret vid Renavads bäckbro. Jag gaf ej heller nu synnerligen akt på honom utan drack med mina kamrater ur remmaren, som värden satte för mig. I detsamma uppgaf åter Gösta ett rop: "Ett under, ett under! Se svinet dricker vin!" Nu förstod jag, att han menade mig, men satt tyst och svalde förtretet, väl vetande, att i konungens borgläger gäller sträng disciplin och äro alla tvisster förbudna med hot om straff exemplariter. Men Gösta vårdade sig intet därom, han stod upp, spände åt gehänget, sköt hatten sturskt på hufvudskullen, kom fram och ställde sig midt framför mig sägandes: "Hvi sitter du här i kavaljerers lag, du som är en bondtölp och en kvinnoröfvere? Ho har gifvit dig lof? Härut, härut, du hundsfoft, eller makar jag dig ut, som man makar ett otvaget svin!"

Väl harmades jag grufiligen öfver ett sådant lilltal, men lät mig intet förstyrta utan svarade: "Intet så, intet så, Gösta Olofsson! Betänken, att I ären i konungens borgläger och att I ären min hustrus faderbroder!" Nu vardt han alldeles som från vettet. "Jag är intet längre hennes frände, jag har afsagt mig all gemenskap med henne, en slyna är hon och ingen välbördig kvinna. Men dig, Göran, vill jag nu betala för ditt bostycke vid Renavad. Om du intet är en kujon, karl, så drag blankt och värj ditt lif, ty nu vill jag se ditt hjärteblod." Jag genmälte: "Att jag intet är en kujon, har jag visat både mot ryssen, polacken och dansken, men med min hustrus farbroder slåss jag intet, minst i konungens borgläger och mot hans krigsartiklar." Då sträckte han sig öfver bordet, ärnande gifva mig ett örfikon men slog bara af mig hatten, hvarpå han sprang tillbaka ett par steg, drog värjan ropandes: "Kungen och hans artiklar gifver jag fänden," samt gjorde ett utfall mot mig så att jag med hast måste draga svärdet för att försvara mig och afvärja, att han intet naglade mig fast vid väggen såsom skomakaren sular sulan vid skon. Nu vardt som man rimligen kan förstå ett olidligt buller och tumult i tavernen, där många liksom Stjernbjelken voro väl beskänkta; somliga ville hålla Gösta tillbaka, andra skralade: "Låt dem slåss! låt dem slåss!", så att vakten, som händelsevis marscherade förbi, hörde oväsendet ut på gatan, lågade in, gaf sig i leken samt tog mig, Stjernbjelken och ännu ett par andra i förvar och förde oss upp på slottet.

Här sattes jag nu i ett fångahvalf föga likligare än källaren på Ed, ty det låg halfs under jorden, och jag hörde vattnet i vallgraven plaska mot muren högt uppe på väggen. Ehuru jag visste mig oskyldig, kunde jag för mig själf intet dölja, att jag vore rätt illa ute; jag hade blifvit tagen under fäkning med bart svärd i hand, och hans majestät höll hårdt på sina krigsartiklar och särdeles på utrotandet af alla envigar, dueller och slagsmål, hvilka mycket irrat sig i armén och han med vrede åsåg. Jag hade sålunda föga godt att vänja och tänkte med stor ömkan på min arma hustru och mitt oskyldiga barn, hvad af dem månne blifva, om hans majestät, som han flere gånger hotat, i sin förlöfnelse skulle låta det skrida till yttersta rätten. (Forts.)

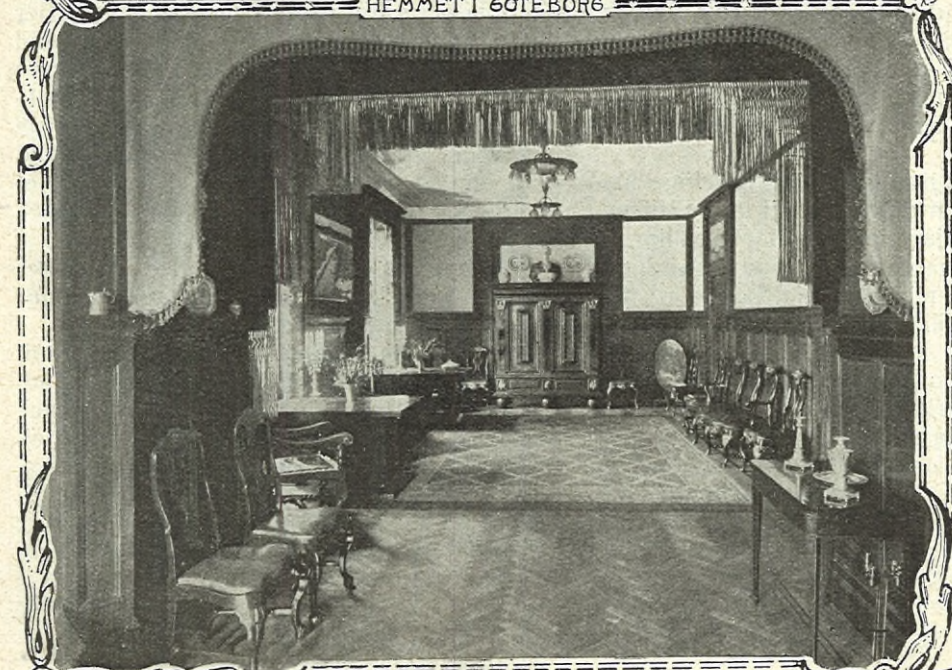
Hos vår stora

SOMMARSTUGAN PÅ STENUNGSÖN

HEMMET I GÖTEBORG

MATSALEN

M NÅGRA AF DEN DRAMATISKA konstens skönaste och namnkunnigaste tragiska kvinnoskåpeler stå för vår inbillning såsom högresta gestalter med ädel hållning och plastiska gester, med stora talande ögon i ett oregelbundet, uttrycksfullt ansikte, och med en stämma af underbar, mörkt färgad klang, så är detta icke bara därför att litteraturen i alla tider lärt oss, att stora själar och öden höra samman med ett skönt och imponerande yttre, utan därför att vi se dem sådana Gerda Lundequist förkroppsligat dem för oss. När hon iklädde sig dessa gestalter, som lidit på så många scener, i så många skådespelerskers skapelse, så blef hennes framställning liksom slutgiltig, blef den, som för framtiden förband sig med just detta namn och detta öde. Ett bättre verktyg för en konstnär än det Gerda Lundequist äger i sitt ansikte och sin stämma kan knappast tänkas. När hon svarar i telefon: "jag är hemma half fyra", får denna lilla replik en betydelse, som afgjorde den människöden, knöt konflikter eller löste dem.

Jag minns en gång, när jag ringde på hennes dörr i hemmet vid Brunkebergstorg, hur hon kom ut med en lampa i handen och stod i dörren med ögonen spanande ut i skymningen, liknande utan att veta det själf Lady Macbeth, spanande efter Banquos ande. Det är denna gåfva som gör, att Gerda Lundequist kan ha råd att uppträda så enkelt och så helt sig själf som hon gör, att hon aldrig behöfver någon annan tragisk mask än den vår Herre gaf henne.

Det är svårt att tänka att denna födda tragedienne skulle kunna lämna sin uppgift, medan hon står på höjden af sin skaparkraft, och likväl har fru Lundequist afsett sitt gästspel vid Svenska teatern som ett afsked af stockholmspubliken. Gift och bosatt i Göteborg, där hennes man är en framstående affärsman, har hon råkat i samma intressekonflikt som så många kvinnor före henne, och rädd för halfheten i konst och lif vill hon offra konsten för hemmet. Går man henne närmare in på lifvet, märker man emellerhd att svårigheten hufvudsakligen tyckes ligga i att spela i Stockholm för den, som har sitt hem i Göteborg. Antyder man att konflikten, eftersom den är af rent geografisk natur, möjligen kan lösas med teaterförhållandenas ordnande i Göteborg, så förkastar fru Lundequist åtminstone inte denna förmodan såsom orimlig. Och visserligen hålla stockholmarna af fru Lundequist och anse, att hon är deras, men så svartsjuka äro de icke, att de icke hellre veta henne spela i Göteborg än icke alls. Det vore dock

GERDA LUNDEQUIST

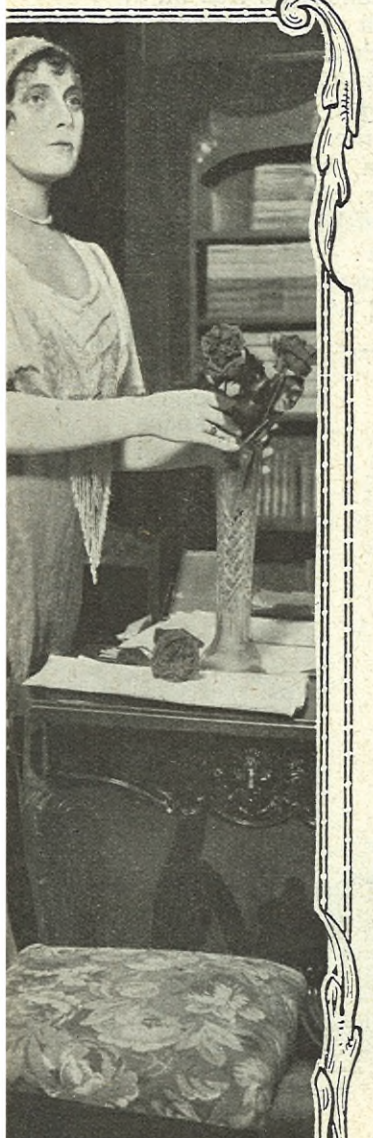

GERDA LUNDEQUIST

En tragedienn

T-DAHLSTRÖM

M ANNA KARENIN

alltför irrationellt, att en sådan kraft skulle ligga obrukad i vår värld af hvardagsmänniskor och dilettanter. De andra skäl, som fru Lundequist anför för att lämna teatern: att repertoaren numera är sådan att den icke behöfver henne, kan hon väl knappast fordra, att man skall ta på allvar, ty närvaron af en skådespelerska som hon vid en scen bestämmer ju i viss mån en repertoar. Och nog är det svåra tider nu för teatern och det förslår inte med hundra rättfärdiga i Sodom, när endast Svenska teatern rymmer 1,000, men hvilka äro de, som skola förnya teatern, om dess bästa krafter dra sig undan?

Detta är kanske ett hårdt tal och kan synas opåkalladt, men bakom detsamma ligger minnet af all den sköna och gripande konst fru Lundequist gifvit, och detta skrives några timmar efter det jag sett Anna Karenin, vanmäktig och öfvergifven famla ner för trappan och kasta sig framför låget som för med sig den älskade och hans nya kärlek.

Dock — framtiden må gestalta sig hur som helst, ett kan man med visshet konstatera: att glädjen var ömsesidig, då publik och skådespelerska nu efter så lång skilsmässa återsågo hvarandra. Att komma tillbaka till sin gamla scen, Svenska teatern, var för fru Lundequist en erinran om hennes teaterbanas egentliga arbetsår, de år, då hennes konstnärsrykte stadgades och hon fäste publikens tillgifvenhet vid sig. Sina trofastaste vänner räknar fru Lundequist bland radpubliken, och hon försvarar den sålunda mot beskyllningen att svika teatern för biograferna. Det är ju för öfrigt otänkbart, att en publik, som ända hittills med intresse följt det stora dramat och den stora konsten, skulle öfverge allt detta för ett än så spännande film drama. Man misslänker, att för dessa som öfverge teatern för biograferna, har teatern aldrig varit annat än biograf.

Gerda Lundequist hör till de lätt räknade sceniska konstnärer, som alltid förstått hålla sitt privatlif fredadt för det publika skvallret och allmänheten har aldrig vågat lägga bort tillarna med henne på detta ogenerade sätt, som eljes är dess älskliga vana. Då vi i dag offentliggöra några bilder, dels från hennes vackra hem i Göteborg, dels från sommarstugan å Stenungsön, är det helt visst första gången publiken får tillfälle att se en skymt af den stora tragediennen i hvardagslag. Fru Lundequists hem i Göteborg, som till det yttre liknar ett pariserhotell i någon aristokratisk faubourg, är beläget snedt emot Stora teatern. Vildvin, lika gammalt som huset, täcker fasaden, och den lilla trädgården är en rosengård. Pergolan med sina blommor är ett minne om säll på svensk jord från de re-

SPISEKÖRAN I SOMMARSTUGAN

SALONGEN

DEL AF SALONGEN

sor fru Lundequist företagit i södern med sin man. Om det vackra hemmet, rikt på sol och blommor, ge för öfrigt bilderna en så god föreställning som bilder kunna ge.

— Ett hem skall icke beskrivas, det skall förnimmas, säger fru Lundequist.

Sitt sommarhem har fru Lundequist som sagt ut på Stenungsön i närheten af Göteborg; dit flyttar familjen ut tidigt på våren och stannar långt in på hösten. Det är, som synes, en stuga i gammal stil med stockvirke och förstugukvist, murad spis och inbyggda sängplatser. Stugan är belägen inne i ett stort skogsområde som fått behålla sin vildmarksprägel öfverallt, så när som på den plats där trädgården anlagts.

— Och hvad gör ni här, hela de långa dagarna?

Fru Lundequists svar är mycket karaktäristiskt: jag gör allt det, som är privat roligt, jag sköter trädgården och djuren, promenerar och seglar, man vet icke af innan dagen är slut.

När man suttit en stund och pratat med fru Lundequist märker man, att hon är en hemkvinna af gamla rätta slaget, och man säger något om, att det tycks ha gått fort och lätt att omplantera henne i den nya jordmånen.

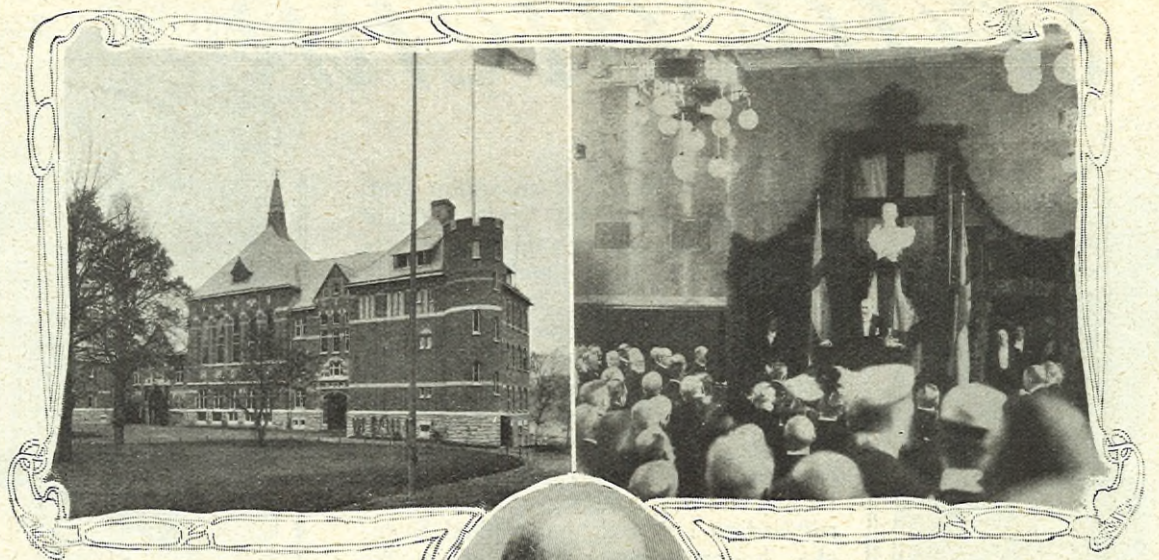
— Men det är ju så naturligt, svarar hon, man måste äga värme för att kunna ge värme på scenen och hvad är det annat än värme, som behöfs i hemmet?

För närvarande har emellertid fru Lundequist utbytt sitt hem mot en dublett i Strandhotell med Blasiehamnens skutor utanför fönstren. Som förr läser hon roller och repeterar på förmiddagarna, som förr tar hon hvarje afton på sig en diktad kvinnas kärlek och sorg. Det tycks särskildt vara ryska kvinnogestalter hon fått på sin lott, efter Anna Karenin kommer "Kejsarinnan leker", där fru Lundequist spelar Katarina I i hennes olika skepelse som dragonhustru och kejsarinna.

ELIN WAGNER.

Litteratur.

TIDSKRIFTEN KONST, UTGIFVEN AF FROKEN Elisabeth Thorman, har utsändt det första numret af sin andra årgång. Den lilla tidskriften har under sin blygsamma ram under det gångna året gifvit sina läsare bidrag från många framstående pennor, och af allt att döma ämnar den fortsätta på den bana den inslagit. Det föreliggande numret innehåller bidrag bl. a. af Yrjö Hirn, Om Finlands äldsta konstverk, där den kända forskaren beskriver ett älg-hufvud från yngre stenåldern, en motsvarighet till de ryktbara ben-skulpturerna i Bruniquel. Detta älg-hufvud, som är framställt med en förvånande naturalistisk säkerhet, är ett intressant prof på den konstnärliga kultur som för 4,000 år sedan hade sitt säte i Osteuropa. Hans Hildebrand påbörjar en artikelserie om en isländsk skissbok från medeltiden, där vi kunna stifta närmare bekantskap med en af de gamla nordiska konstnärer, hvilkas verk ännu pryda en del af våra kyrkor. Ludvig Looström skriver om importen af kinesiskt porslin till Sverige under Ostindiska kompaniets dagar, och redogör för den s. k. Gripsholmsservisens historia, en af de bästa praktsamlingar af keramisk konst som Sverige äger. Dessutom förekommer en instruktiv uppsats af Axel Romdahl, Medeltida stensulptur i Linköpings domkyrka, Två Zorn-tafflor af Erik Wettergren och annat. Allt som allt bör sägas att tidskriften på ett förtjänstfullt sätt fyller behovet af en vederhäftig och på samma gång angenäm och lättläst konstpublikation. Den är ett lyckönska till god fortsättning af den påbörjade årgången.

Det nya Veterinärinstitutet vid Kräftriket. Hufvudbyggnaden.

Det nya Vete-

STOCKHOLMS OFFENTLIGA institutioner växa snabbt och kräfva, den ena efter den andra, nya lokaler för sin utveckling. I dagarna har Stockholms nya veterinärinstitut högtidligen invigts ute vid Kräftriket och därmed är vår veterinärvetenskap installerad i ett lika ståtligt som praktiskt inrättadt hem, gällande för långa tider framåt.

Sverige är bland de länder som allra först, efter mönster från Frankrike, skaffade sig en institution för veterinärundervisning. Europas första veterinärskola daterar sig från 1762 och den öppnades i Lyon af Claude Bourgelot, dit svenska regeringen sände tre unga män för att studera djurläkekonsten. En af dessa var lektorn vid Skara gymnasium, Linnélärjungen Peter Hernqvist, som år 1775 å gymnasiehemmet Brogården i Skara inrättade landets första läroanstalt för veterinärer och som alltså fände veterinärvetenskapens fackla i vårt land. Men vid hans sida lyser namnet på en annan kårens storman, skaparen af veterinärinstitutet i Stockholm Sven Adolf Norling, och dessa mäns historia är också historien om vårt veterinärväsen till för ej stort mer än 50 år tillbaka. Stockholms veterinärinstitut blef som sagt resultatet af S. A. Norlings många studier

Professor J. Vennerholm. Veterinärinstitutets nuv. rektor.

Veterinärinstitutets invigning. Prof. Vennerholm i falarstolen.

rinärinstitutet.

och sträfvanden för denna hans lifsidés genomförande och det grundlades genom k. m:ts beslut af den 25 augusti 1819. Den äldsta "Veterinärinrättningen", som den då kallades, var inrymd i ett hus vid Nybrogatan i hörnet af Grefgatan.

År 1880 flyttade institutet in i sina nya lokaler vid Karlavägen — storartade nog för den tiden — och nu 1912 har det fått sitt hem i det ståtliga komplexet vid Kräftriket.

Norling blef institutets förste professor, då det grundades 1819. Men hans befattning, åt hvilken han ägnade hela sitt glödande nit, var ingen sinekur. Det gällde att i en tid af okunnighet i allt hvad till veterinärvetenskapen hörde sprida ljus och väcka intresse för densamma, det gällde att få elever att intressera sig för och ägna sig åt detta på den tiden så djupt föraktade yrke. Men Norling var mannen att göra allt detta, och han och Hernqvist blefvo de pionärer, på hvilkas grundläggande arbete den svenska veterinärvetenskapen nu bygger vidare. — Med anledning af det nya institutets invigning har dess nuvarande rektor, professor J. Vennerholm, utgif-

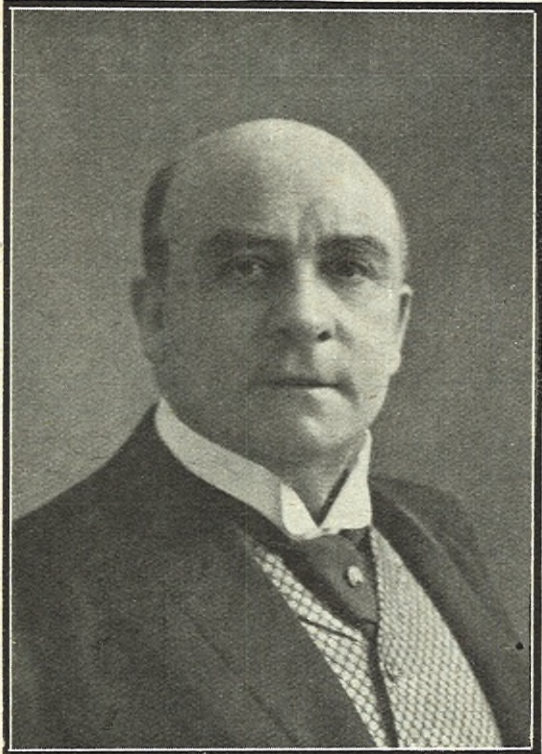
vit en vacker minnesskrift, hvori veterinärvetenskapens utveckling i vårt land belyses i en intressant text och ej mindre intressanta bilder.

Det äldsta Veterinärinstitutet, hörnet af Grefgatan vid Strandvägen.

Veterinärinstitutets lokal nummer två, vid Karlavägen.

Från scenen och estraden.

John Riego †.

Teresa Carreño.

NU HAR SVENSKA TEATERN förvisso fått sitt succésstycke för hösten. Skådespelet "Anna Karenin", en fransk dramatisering af Leo Tolstoj's berömda och ej minst hos oss mycket lästa roman, har åstadkommit en lystring hos publiken, en lust för njutandet af scenisk konst, som ej hör till det hvardagliga i denna biografernas guldålder.

Egentligen blir det mer eller mindre vandalism mot de stora episka diktarna att lämpa deras bredt lagda sedeskildringar för scenen. Men om man ej har den folstojiska romanen i alltför friskt minne, så är scenens "Anna Karenin" fullt njutbar och äger till och med partier af stark lidelse och känsloräddad poesi.

Mycket af det goda intryck stycket gör får dock skrivas på fru Gerda Lundequist-Dahlströms tolkning af titelrollen. Hvad hon ger är ej blott en omsorgsfull utarbetad konst, hennes Anna Karenin kan verkligen berömma sig af att räkna frändskap med den folstojiska diktens kvinnogestalt. Denna sanna, djupa kvinnosjäl, för hvilken kärleken blir både upphöjelse och fall, får den tänkbarast fylliga utformning i fru Lundequists spel, så fritt från virtuosa knalleffekter, så varmt af pulsslagen från ett blod, som i sig upptager allt lifvets jubel och kval.

De många gestalter ur den ryska societeten, som röra sig omkring Anna Karenin, äro, med undantag af Alexis Karenin, ministern, och kapten Vronsky, Annas älskare, blott skisserade i skådespelet, men de respektive artisterna spela i allmänhet sina små roller med tagen hänsyn till en god totalverkan. Herr Bror Olsson ger med säker konst en fast och intresseväckande bild af ministern, och hr John Brunius är en mycket acceptabel Vronsky, ehuru det ungdomliga och impulsiva i den unge officerens väsen stundom får ett något vagt uttryck.

Bernhard Shaw träffas nu igen på Dramatiska teatern. Han är alldeles bestämdt den ettrigaste pjässkrifvare i Europa. Vår H. B. Palmær, som visserligen inte nådde längre än till att skriva några fidsningsartiklar, hvilkas kvickhet dock gjort dem och honom odödliga, skulle ha förstätt Shaw, ifall de varit samtida. Och han skulle ha ansett "Doktors dilemma" för ett satiriskt mästerverk. Dess kvickhet är i alla händelser bedöfvande, och hvad läkarvetenskapen angår har den väl näppeligen sedan Molières dagar varit utsatt för en hårdare pilskur af sarkasmer. Men Shaw har ej nöjt sig med att vara elak mot medicinmännen och göra dem till karikatyrer; sin vana trogen har han också velat förbluffa och förarga hela det borgerliga samhället och i det syftet infört i läkarkretsen en genialisk artistpojke, lidande af lungsof och på samma gång af en karaktärens degenerering, som ställer honom utom alla pliktbegrepp. Enligt vanligt korrekt betraktelsesätt är denne konstnär en kanalje ut i fingerspetsarne, men han har en hustru som i honom ser personifikationen af mänsklig fullkomlighet, en rangställning, som han också med genialisk fräckhet och förbryllande dialektik häfdar inför läkarne, så att de med all sin vetenskap bli svarslösa inför hans argument. Det är en sannskyldig häxdans Shaw

utför med de moraliska principerna, svart blir hvitt och tvärtom innan man vet ordet af, och bakom alltsammans skönjes diktarens mefistoleende som en fladdrande blå låga.

Som konstverk är "Doktors dilemma" alltså lika splittradt som många andra Shaw-pjäser, det sublimes skjuter växt bredvid det groteska och den dramatiska handlingen brytes af kåseri och resonemang. Det hela skulle för öfrigt ha vunnit på att de fem akterna stöpts om till tre.

Det utförande, som kommer stycket till del, har betydande förtjänster. De dråpligt tecknade läkarne representeras förträffligt af hr E. Hillberg, Personne, Nilsson, Hedqvist och Brovallius, och särskildt utveckla de båda förstnämnda en humor, lika saftig som typgifvande. Herr de Wahl spelar den stora genimänniskan med den ruggiga karaktären och ger där åter en skapelse af stor psykologisk räckvidd. Fru Torssell är fin och värdig i hustruns roll. Deras samspel i dödsscenen äger en anmärkningsvärd subtilitet. Fröken Ahlander, i en gumroll, har endast ett par scener i första akten, men de utföras med en trygg humor, som etsar in dem i minnet.

Intima teatern har introducerat den belgiske diktaren Emile Verhaeren, som är en flandrisk Victor Hugo, skaparen af ett tjugotal musfyllda och egenartade diktsamlingar, i hvilka han allt efter sin utvecklingsgång ömsom framträd som en söndersliten pessimist, ömsom varit den starka lifsfrens förkunnare och tillika gränsvärdare för människoandens spekulativa tankelif. Som dramatiker torde han ej vara fullt så märklig. Hans "Filip II", som nu fyller Intima teaterns program, äger ej det stora dramas bredd och handlingsrikedom, ej dess intresseväckande karaktärsutveckling. Konflikten står mellan den grymme, kallsinnige och lifsförintande kungen och hans rama motsats infanten Don Carlos, och allt är så godt som klappadt och klart för katastrofen redan vid styckets början. Don Carlos faller för sin fars grymhet; hans ungdomsdrömmar om ära och lycka äro som doftande och glödande rosor, öfver hvilka frosten sveper sin härjande vind. Skådespelet har sin styrka i Don Carlos' poetiskt tecknade gestalt och i sammandrabbningen mellan den järnhårda makten, lagd i händerna på en grånad tyrann, och ett ungt hjärtas friska hänförelse inför lifvets möjligheter.

Utförandet bars i hufvudsak af hr Molanders varma och energiska spel som Don Carlos; man fann till sin glädje bland annat att han kan framsäga vers, så att både den lyriska timbren och rimmets musik komma till sin rätt. Hr Ståhl hade som Filip II anlagt en förträfflig mask, men spelet saknade auktoritet, och som grefvinan af Clermont var fröken Gulbrandsen alltför monoton både i deklamation och mimik. Förvisso äger hon scenisk begåfning, figur och röst har hon också, men hon förmår ännu ej det rätta greppet i sitt instruments strängar.

Det instrument Ernst Fastbom fått som arf och eget att spela på är det folkliga handklaveret och någon gång den folkliga fiolen, sådan den ljuder på logar och vid korsvägar. I "Skeppar Johans pojke?" trakterar han företrädesvis handklaveret, och han tar nog om melodien väl mycket, men han utför den i alla fall med godt humör, och det är hufvudsaken för den, som vill vara en folklig diktare.

Hans dramatik är som klippt och skuren för Södra teaterns scen och betydligt värdigare än revyerna, med hvilka den har att kämpa. Låt oss önska att Ernst Fastbom aldrig faller för revy-djäfvlens, utan forffar att odla folklustspelet, hvilket har en kulturell mission att fylla, medan revyerna och de med dem besläktade varietéfarserna hota att bli vårt kulturlifs förbannelse.

Kammarmusikföreningen har börjat sin konsertserie för spelåret inför en publik som i täta led slutit sig kring Kjellströmkvartettens medlemmar. Inledningskonserten bjöd på idel klassisk kvartettmusik: Schubert, Schumann och Haydn, hvilkas tonverk folkades med lika mycken pietet som artistisk glans, hvar till kom ett sångligt intermezzo af hr Carl Lejdström som sjöng ett antal sånger ur Schumanns "Dichterliebe", hvari hans varma föredrag gjorde sig väl gällande.

Två konserter af John Forsell inför på förhand utsålda hus ingå också i månadens musik-händelser. Som romansångare har väl hr F. nu nått fram till mästerns kapet. Stämmans vokala glans, den dramatiska folkningsförmågan, mångsidig, utfrörtlilig och trängande till botten af verkets själ samt röstens suveräna behandling — allt bidrager till att göra hans sång till ett fullödigt uttryck för hans temperamentsstarka konstnärsväsen.

Efter Forsell följde Teresa Carreño, och hvem kunde vara lämpligare att aflösa sångens mästare än pianospelets silfverhåriga drottning. Denna höst är det 50 år sedan Teresa Carreño som ett nioårigt underbarn för första gången uppträdde inför offentligheten; det skedde i Amerika, och hon blef genast namnkunnig för sin ovanliga musikbegåfning. Till Stockholm kom hon första gången på 90-talet och hänryckte omedelbart hufvudstaden genom sin konst och sin personlighet — båda lika lysande — och denna hänförelse mötte henne också nu.

Fru Carreños spel har alltid präglats af en sällsynt kraft och glöd, men till detta har med åren kommit en föredragets ädelhet och afrundning, som endast vinnas på mästerns fittar. Stående midt i sitt lifs höst är hon den stora besjälade konstnärinnan som aldrig tillförene — mogen, sann och lefvande. Det torde vara svårt att afgöra hvilka klassicitetens mästare hon folkar ypperst — ett är visst: inspirationens strålgans omsluter henne oafbrutet, medan flygelns tonmassor flöda under hennes helgade händer.

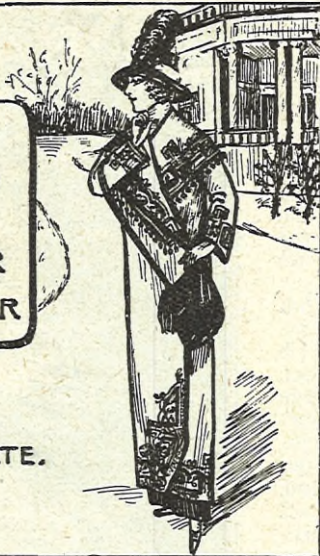
I stockholmshestens tristesse ha hennes konserter skickat några af dessa konstens ljusknippen, som lifvet ej kan undvara utan att mörkna och förgrovas. — Den unge violinisten Gösta Björck, känd från en orkesterkonsert föregående år, gaf härom kvällen en Bach-afton, hvilket djärfva försök slog ganska väl ut. Den unge musikern behöfver naturligtvis växa åtskilligt ännu innan han får gamle Bach fullt klar för sig, men hans teknik har redan nått afsevärd utveckling och hans uppfattning af mästarens musik går förvisso i den rätta riktningen.

Ett besök af den forna danska skådespelskan, numera evangelisten fru Anna Larssen, hör också till månadens offentliga nöjen. Fru Larssen uppträdde som recitatris, och det var att vänta att den förutvarande skådespelskans deklamationskonst därvid ej skulle bli liggande obegagnad. Man nalkas helt säkert med mera framgång Gud, om man har en uttrycksfull tunga än om man sluddrar på målet. Och fru Larssen sluddrade inte utan reciterade med drifven konst sina halft religiösa nummer och log dessemellan så älskligt och skälmaktigt att det syntes att den forne tjuftpojken ännu sitter i liten smula fast i hennes omvända själ. Mellan deklamationsnumren spelades piano af en ung miss Mary Barratts, som visade mycken skicklighet på sitt instrument.

Äter har vår scenkonst fått sorg: Svenska teaterns ypperlige karaktärskomiker, John Riego, afled i slutet af föregående vecka af ett slaganfall.

Hans fack var de originella gubbgestalterna, såsom Daniel Hejre i "De ungas förbund", Jacobsen i "Ett handelshus", tidningskrifvaren i "Kung Midas", en af bankirerna i "De fem Frankfurterne" för att blott påpeka några af hans märkligare roller. Han hade ett torrt humoristiskt kynne och en betydande talang att individualisera sina figurer. Men äfven för tragiska människoöden ägde hans konst resonans, och hans bonde i det tyrolska folkskådespelet "För hem eller tro" var en skapelse af respektingivande resning och fast struktur. ARIEL.

Wettergren's
KAPPOR
&
KOSTYMER

BÄSTA SNITT.
OMSORGSFULLASTE ARBETE.
PRIMA TYGER —
— & TILLBEHÖR.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT

finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

**Hafre-
Gryn
och
Hafre-
Mjöl**

Gyllenhamnar
Gif barn den bästa näring och de
växa upp till friska människor.
Gif vuxna den bästa näring och de
förbli friska till sena ålderdomen.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN — SUNDSTRAND.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

**FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 27 okt.—2 nov. 1912.**

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; kalfkarbonad med ärtor; mjölk; kaffe eller te. Middag: Soppa på brysselkål med creutons; oxhare som vildt med brynt potatis, syltgurka och vinbärgelé; ananaspudding med biskvier.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; kokt sill med smör och ägg; kaffe eller te. Middag: Köttfärs med legymer; rabarbersoppa med skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; pannkakrisoller; mjölk; kaffe eller te. Middag: Potatissoppa; stekt gädda med konserverade ärtor.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; omelett med fiskstufning (rester från tisdag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Kroppkakor med smält smör; körsbärsoppa med skorpor.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; makaroner med tomat; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtor med fläsk; ugnspannkaka med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt pannkaka (rester från torsdag) med sylt; mjölk; kaffe eller te.

Middag: Färsfylldt kälhufvud; viskonsoppa med vispad grädda.
LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt skinka med ägggröra; mjölk; kaffe eller te. Middag: Stekt helgefunda med potatismos; petitschouxpudding.

RECEPT:

Kalkkarbonad (f. 6 pers.). 5 hg. benfritt kalkkött, 3 hg. färskt svinkött, ej för magert, 2 tsk. salt (10 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till panering och stekning: 2 ägg, 3 del. fint stötta skorpor, 4 msk. smör (80 gr.), 2 del. kokande vatten, 4 gr. fast köttextrakt.

Beredning: Köttet förberedes, befrias från senor och hinnor, skäres i bitar och drivfås 4 ggr genom köttkvarn. Af färsen formas kottletter, som hackas öfver med knif, så att de få vacker form, beströms med en blandning af saltet och hvitpepparn, doppas i de uppvisade äggen och vändas i stötta skorpor. Smöret brynes lätt i en stekpanna. Kottletterna läggas i och stekas omkr. 3 min. på hvarje sida, hvarefter de läggas upp i krans på varmt serveringsfat. Pannan vispas ur med vattnet, tillsatt med köttextrakt, säsen får koka ett par min., afsmakas och hålles öfver kottletterna.

Som ben i kottletterna kan man, då de äro stekta, sticka in små bitar af makaroner, hvilka omvirats med krusadt papper (pappersmanschetter). Serveras med grönsaker, hvilka läggas midt på fatet eller ock med stekt

potatis eller potatispuré. Garneras med salad eller persilja.

Soppa på brysselkål (f. 6 pers.). 35 brysselkålshufvud, 3 lit. vatten och 1 msk. salt till förvällning, 2 msk. smör (40 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 1 1/2 lit. efterbuljong, 1 1/2 hg. färskt magert fläsk, 1 liten rödlök, 1/4 lit. mjölk, salt, hvitpeppar, socker.

Beredning: Kålen rensas, sköljes och förvälles 15 min. Fläsket skäres i tärningar, löken skalas, hackas fint och fräses i smöret tillsammans med fläsket och mjölet. Den kokande buljongen samt mjölken spådas på och soppan får koka under rörning 15 min. Soppan silas, om så önskas, afsmakas med kryddorna och serveras med hönsqueneller och stekta brödtärningar.

Marinerad oxhare (f. 6 pers.). 1 kg. oxhare, 1 hg. späck.

Marinad: 2 del. hvitt eller rödt vin, 1 del. ättika, 1 del. vatten, 2 msk. matolja, 2 tsk. salt (10 gr.), 5 nejlikor, 1 tsk. groft krossad ingefära, 1 msk. groft krossade enbär, 1 rödlök i skifvor, 1—2 lagerblad.

Till stekning: 3 msk. smör (60 gr.), 1 tsk. socker (5 gr.), 1 rensad, urbenad ansjovis, 4 del. grädda.

Beredning: Oxharen, som bör hafva hängt 4—8 dagar, allt efter årstiden, förberedes, späckas och lägges i en kruka.

Till marinaden blandas alla ingredienser väl, hvarefter den hålles öfver köttet, som får ligga däri 2—3 dagar och bör under tiden ofta vändas.

Köttet upptages, torkas väl, bindes så att det får vacker form, brynes och stekes. Det spådes först med 2 del. af den silade marinaden, beströms med sockret, belägges med ansjovisen och därefter tillsättes grädden så småningom.

Serveras med brynt potatis och afredd sås, tillsatt med 1 msk. finhackad kapris eller 1 msk. vinbärgelé.

Kall ananaspudding (f. 6 pers.). 1 burk ananas (på omkr 750 gr.), 4 äggulor, 1 ägghvita, 1 hg. socker, 1/2 del. sherry, 1 del. ananassaft, 5 blad gelatin, 3 del. tjock grädda.

Beredning: En fjärdedel af ananassen skäres i små tärningar, från hvilka all saft urklappas i en linne duk. Äggulorna, ägghvitan, sockret, vinet och hälften af ananassaften vispas i en kastrull öfver elden, tills massan är tjock och pösig, då kastrullen aflyftes och vispningen fortsättes, tills krämen är kall. Gelatinet spolas med kallt vatten och upplöses i resten af ananaspadet, som förut upphettats. Grädden vispas till hårdt skum. Ananastärningarna blandas först i krämen, därefter gelatinet och sist nedröres grädden mycket försiktigt. Massan hålles i vattenköljd och sockerbestrodd form och får stå på is 3—4 tim. När puddingen skall serveras, lossas den från kanten med en spetsig knif och uppstälpes på flat glasskål med tårt-papper. Garneras med resten af ananassen, skuren i tunna skifvor. — En ananas räcker för 12 personer, ty skifvorna, som puddingen garneras med, kunna delas.

Pannkakrisoller (f. 6 pers.). Tunna pannkakor: 3 ägg, 6 del. mjölk, 90—100 gr. mjöl, 1 tsk. salt (5 gr.).

Till pannan: 2 msk. smör (40 gr.).

Till stufning: 3 hg. benfritt, stekt kött, 1 burk champinjoner (1/4 lit.), 2 msk. smör (40 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 4 del. buljong, 1 ägggula, 1 del. tjock grädda, salt, hvitpeppar.

Till stekning: 2 del. finstötta skorpor, 3 msk. smör (60 gr.).

Beredning: Till pannkakssmeten vispas ingredienserna väl med stålvisp, hvarefter smeten får stå 1 tim. för att svälla. Köttet skäres i fina tärningar. Champinjoner skäras likaledes i tärningar och fräses i smöret, tills det är klart, då de klämmas upp med en sked; mjölet fräses med smöret 2 min., buljongen spådes på och säsen får koka 5 min. Äggulan vispas med grädden och tillsättes i säsen, hvarefter den får sjuda.

Köttet och svampen läggas och stufningen afsmakas med kryddorna. En pannkakspanna upphettas långsamt, smöret smältes i vattenbad och pannan penslas därmed. Af smeten göres tunna pannkakor, som blott gräddas på en sida. De uppläggas på ett skärbräde, beströdt med finstötta skorpor, med den gräddade sidan upp.

Pannkakorna skäras midt itu, på hvarje halva lägges 1 msk. af stufningen och pannkakan hopvikes väl, så att den får form af en aflång krokett. Risollerna vändas försiktigt i stötta skorpor och stekas vackert bruna i smöret. De uppläggas på varmt fat, garneras med persilja och serveras med brun champinjonsås eller skiradt smör. Plättar kunna fyllas och stekas på samma sätt och serveras till smörgåsbordet.

Makaroner med tomat (f. 6 pers.). 1 1/2 hg. fina makaroner, 2 1/2 lit. vatten, 1 msk. salt, 2 msk. riven parmesanost.

Tomatsås: 2 små rödlökar, 4 tomat, 50 gr. smör, 6 del. ljus buljong, 2 msk. mjöl (20 gr.), salt, hvitpeppar.

Beredning: Makaronerna brytas i 4 cm. långa bitar, påsättas i kokande, saltadt vatten och få koka omkr. 20 min.

N. K:s Promenaddräkt

för större flickor,
modell Vera, af helle
melerade tyger

ålder 13 14 15
Kr. 27.50 29.— 30.50

N. K:s Skolkavaj

af blå helle prima cheviot,
vadd. foder

ålder 6 7 8 9 10 11 12 13 14
Kr. 16.— 16.75 17.50 18.25 19.— 19.75 20.50 21.25 22.—

A.-B. NORDISKA KOMPANIET,
STUREPLAN, STOCKHOLM.

DET ÄR GENOM SIN STORA DRYGHET
och de rika näringsämnenas
inbördes förhållande som

Van Houtens Cacao

blifver: i bruket
bäst och billigast.

BÄST
ÄR
**EKSTROMS
JÄSTMJÖL**
ÖREBRO KEM-TEKN.-FABRIK.

Albert och Marie
rekommenderas.
ARTIEBOLAGET ÖREBRO KEXFABRIK.
(Kungl. Hofleverantör).

**Bäcksin's
Amerikanska
Jästpulver.**
Drygt — Billigt
— Verkningsfullt.
Hvarje morgon nybakadt
hvetbröd lika fort som kaffet
kokar. (Se härom i hvarje
burk innesluten bruksanvisning.)
Säljes öfverallt.
• OSCAR BÄCKSIN, GÖTEBORG •

Annonsera i Idun!

**A. C. SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG**
Äkta Göteborgs-
Knäckebröd.
Hygienkontrollant:
Dr G. Hjort
af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

**Fyrtornets
KAVIAR**
Årets inläggning ut-
kommen och utmär-
ker sig för sin friska, aptit-
retande smak.
Se noga till att Ni får af märket
"Fyrtornet".
Erkändt högsta kvalitéer inom
hela konserverindustrien.

Skada icke Edra
väggar med spikar
vid uppsättning af
taflor o. andra vägg-
prydnader utan anv.
"Stjernkroken".
Oöfverträffad i ele-
gans o. styrka. Säl-
jes öfverallt fr. 5 öre
per st. Generalför-
säljare Industri A.-B. Export, Strömsund.

**Mellins
Food**
är bästa kraftnäring för
svaga, klens barn i alla åldrar.
Bok om barns uppfostring gratis
och franko från Mellins
Food Depôt, Malmö.

**Köp
Schweizer
Taft**

Begär prof på våra nyneter i svart, hvitt och kulört:
Taffetas, Changeants, Façonnés, Crêpe de Chine,
Duchesse, Ecossais, Eolienne, Mousseline, 120 cm.
bredt, från 95 öre metern. Sammet och Plysch till kläd-
ningar och blusar o. s. v. såväl som blusar och rober
med äkta Schweizer-broderier i batist, ylle, lärft och siden.

Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till
privatpersoner portofritt och redan förtulladt till
bostaden.

Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz)
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

Sejon

Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITÉ! BÄSTA UTFÖRANDE!

INDREG. VARUMÄRKE

HVARJE PAR STÄMPLADT
MED OFVANSTÄENDE VARUMÄRKE

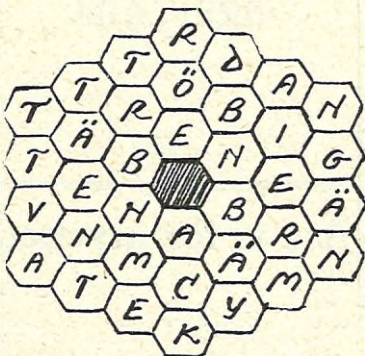
FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS - MANUFAKTUR- & KORTVARUAFFÄRER.

Till säsen skalas löken, hackas fint, tomaterna sköljas, torkas och skäras i skivvor. Löken bryses i hälften af smöret, tomaterna och buljongen tillsätts och få koka till puré, som passerar. Resten af smöret fräses med mjölet 2 min. Tomatpurén tillsättes, säsen får koka 5 minuter och afsmakas noga med kryddorna. Makaronerna uppläggas på varmt serveringsfat eller i snäckor, osten strös öfver och säsen serveras i sällskål därtill. Säsen kan äfven slås öfver makaronerna, men då bör osten serveras särskildt. Anrättningen garneras med persilja och serveras som mellanrätt.

bort och fenorna klippas af. Fisken sköljes mycket väl, torkas, ingnides med saltet och får ligga 1 tim., hvarefter den ånyo torkas. Den kokas därefter och fordrar stor uppmärksamhet vid kokningen, då den lätt vill falla sönder. Serveras med smält smör, rifven pepparrot och kokt potatis.

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 43.
ORDSPRÅKET.

Utgående från midten och fortsättande från ruta till angränsande ruta kan man i ofvanstående figur läsa ett ordspråk, hämtadt ur Havamal. Hvilket är det?

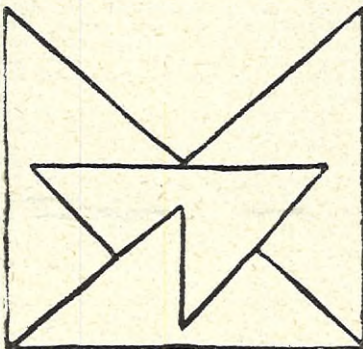
Ignotus.

Barnen taga lätt Vasens (f. d. Nordstjernans) Laxermarmelad på grund af dess behagliga smak. Pris 1 kr. pr ask. Finnes å alla apotek.

Från YSTAD HAPARANDA användes **YVY** tvål. Säljes i hvarje välsorterad parfym- och herrekipingsaffär för 50 öre pr st. Osterlin & Ulrikssons Kem. Tekn. Fabrik, - YSTAD -

Lösning insändes, undertecknad med namn och adress, till Red. af Idun senast den 10 november 1912. Å kuvertet bör angivas pristäfling n:r 43. De två första rätta lösningar, som vid den därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:sta pris: en försilfrad bägare eller också böcker - fritt val - till ett värde af 10 kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

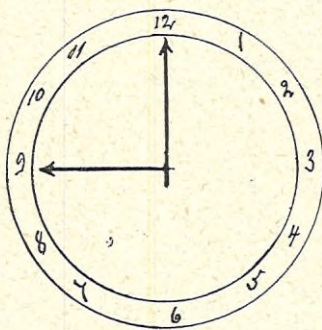
LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 39.

Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa prisen. Första priset: Fr. Hanna Tidholm, Brösarp. Andra priset: Fru Abela Blomdahl, Värnamo.

TIDSFÖRDRIF.

URGÅTA.

- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 = väg uppåt, framåt och åt alla sidor.
1, 2, 3, 4, 5 = ett af kungamakens imponanta emblem.
1, 2, 3, 4, 5, 6 = vridet.
5, 6, 7 = sträng på fiolen.
8, 9, 10, 11, 12 = verb.

Elakartad epidemi sprider sig ej, om hvar och en dagligen till munhålans och fändernas vård använder F. Paulis Azymol.

ALLA SNALLA BARN.

VÄLSMAKAD
NARADDE

THULE
FÅ MORGON OCH AFTON
THULE-CACAO

REBUS.

D
LIG
EN

Kurre.

CHARAD.

Mot en mitt första bör man artig vara, Den satsen skall man alltid akta på. Man måste lära sig att slanten spara, Förrän man kan mitt andra få. Af alla slag mitt tredje dig påminner Att tiden kort och dyrbar är. Mitt hela är ett mitt tredje, som du finner Att mången mitt första uti barmen bär.

Oskar R.

RÄKNEUPPGIFT.

En hund förföljer en katt, som har 100 meters försprång. Hunden springer 15 och katten 10 meter i sekunden. Huru många meter har hunden sprungit, då han hinner katten?

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 42.

RÄKNEUPPGIFTEN: 60, 40 och 10 är.
KORTKVADRATEN:
kl. 8, rut. 7, hj. 6, sp. 5,
sp. 6, hj. 5, rut. 8, kl. 7,
rut. 5, kl. 6, sp. 7, hj. 8,
hj. 7, sp. 8, kl. 5, rut. 6.

LOGOGRYFEN: Knappnål: pank, åka, kapp, plån, å, napp, plan, al, kåpa, knapp, klapp, käl, nål, lapp, lån, ål.
CHARADEN: Harmoni.
»GISSA DEN SOM KAN»: Skuggan.
METAMORFOSEN: Generalpostdirektör.

SVAR

(Forts.)

N:r 241. Ett klädsamt härmod såg jag utförligt beskrifvet i en tidning. Det var så: Håret benas framifrån och till hjässan. Så sättes ett sammetsband omkring hufvudet. Ini detta band rullas nu håret, mer eller mindre hårdt. Framtill kan det vara rätt pösigt. Det är både enkelt, vackert, lätt gjordt och hygieniskt. Jag har sett flera bära håret så. Ett annat sätt för unga flickor är att bena håret från pannan ned till nacken. Så fläta håret i två flåtor, en vid hvarv öra och så fästa hvar fläta i liksom en rulling. Ett tredje sätt. Lagg de båda flåtorna likt ett diadem öfver hjässan. Men drag först fram håret vid tinningarne, så det faller pösigt. Så såg jag en annan bära håret. Ebon.

N:r 242. Annonsera dem i Idun, specificera sakerna, samt pris och utseende. Köpare finns det genom Idun godt om. Dick.

— Vill »Teofila» sälja gamla broderade kragar m. m. så sänd beskrifning och prisuppgift till fröken L. Borgström, Mariagatan 7, Helsingfors. Uppgif också för vidare upplysningar eder verkliga adress.

N:r 243. »Mångårig prenumerant» begär råd angående ordnandet af en förmiddagskaffejudning. Ja, har man godt om mynt, är det inte alls svårt, ty då låter man legda, vana händer ordna alltsammans åt sig, annars få man söka göra hvad man kan, allt efter råd och lägenhet. Som ni väl vet, är teet mer på modet än kaffet, men ni kan mycket väl ha begge delarna (ofta har man äfven choklad).

Starka nerver,

god aptit, ökning i kroppsvikten åstadkommer

BIOSON.

Tack vare sin sammansättning — hög ägghvitehalt i förening med organiskt bundet järn och lecithin — såväl som genom sitt låga pris öfverträffar **Bioson** alla liknande i handeln förekommande preparat.

Pris per originalburk à 500 gr. Kr. 3.50.

Apoteket Kronan, Göteborg.

LIEBIG'S

Köttextrakt

är ett naturligt hjälpmedel för köket, ty det består uteslutande af koncentrerad buljong, utan några som helst främmande tillsatser. Dess ovanskliga renhet och äkthet står under ständig kontroll af framstående vetenskapsmän.

Ensambörsäljare för Sverige: Ivan Wahlstedt & Co., Stockholm, Göteborg.

“Mycket väsen för ingenting”

säga många hundrade, när de genomläsa annonsdelen av en tidning, och ofta med rätta. Huru mycket utbjudes icke t. ex. såsom varande det BÄSTA för att efter en kort tid spårlöst försvinna.

Kathreiners Maltkaffe är en oskadlig och välsmakande familjedryck, som sedan nära 25 år är införd i alla kulturstater och dagligen drickes av miljoner människor. På senare tiden utbjudes en del kaffeersättningsmedel under namn av Maltkaffe, Hushållskaffe m. m., men äro dessa i de flesta fall okontrollerbara för allmänheten.

Kathreiner säljes ej i lös vikt, ej heller i malet tillstånd, utan i plomberade paket med prelaten Kneipps bild m. m.

OBS.! Svensk tillverkning.

Utställning av Hålsöms- och Vitbroderier

i Allmoge- och Modern stil

utförda på

Singer Familje-Symaskin avhålls i vår lokal, Hamngatan 16, från den 16 till den 31 oktober.

Dagligen tillgänglig kl. 10-6.

Fritt tillträde.

Singer C:o Symaskinsaktiebolag.

Funnet! Den toilett-ivål, som gör hy och hud vit, mjuk och ungdomligt fraiche på gammal och ung är F. Paulis Ovicula (ägg) tvål. Guldmedalj i London.

Den gulaktiga färgen å

Hafregryn—Hafremjöl är en följd af den näringsrika glutenhinnans bevarande. **Analys (äggvitämnen):** 1:o) Värgårda 2:o) Fabrikat, där glutenhinnan är bortslipad, 13,8 % OBS! Gröten härigenom mera närande och aptitlig, ej klisterartad och slemmig. Köp originalpaketer.

Kungl. Hovleverantör A.-B. Östflind & Almquist Piano- & Orgelfabriker, Arvika. Högsta utmärkelser & senare årens världsutställningar för

Flyglar - Pianon - Orglar i tävlan med olika nationer. 20,700 instrum. i bruk. Begär prisk. Göteborg, Stockholm, Kungsgatan 15. Drottninggat. 23. Malmö, Baltzarsgatan 42.

Filialförest. i Stockholm: Musikdirektör Carl Bohlin.

Ängsrad och desinficerad, extra lina Fjäder som öfverallt kostar kr. 2:50 pr kg., säljer jag till kr. 1:25 pr kg. Expedieras fraktfritt i balar om 10 kg. Fjädern är ny, ren och fullspritad, torr, extra prima vara, mycket starkt desinficerad, lätt, mjuk och behaglig, färdig att genast lägga i dynor. Köp därför en reel god vara, när sådan kan erhållas till ett sådant enastående billigt pris. Tossaltens tack-samhetsskrifvelser, emottagna från köpare öfverallt i Sverige. Största lager och omsättning af fjäder och dun i Sverige. Fjäder och dun, som ej utfalla till full belåtenhet för returernas och pengarna återbetalas. Prover gratis och franko. Innan ni köper fjäder från någon annan, så begär offert från S. H. SVENSSON, Landskrona 2. Tel. 390.

Redbar person

i folkrik trakt eller bruksamhälle med vana att sälja till privatpersoner erhåller förmånlig plats, med några timmars respektabelt arbete i veckan som platsombud för större affärshus. Sökande torde disponera 50 kr. kapital, samt i öfrigt hafva fullt ordnad ekonomi och god vandel. Svar till »Stadgad inkomst», Malmö p. r.

Göteborgs Handelsskola, Vasagatan 45 B, Göteborg. Bankkurs, Års- & Terminskurser. Nya elever, manliga och kvinnliga, från folkskolan och högre skolor med student- o. realskoleexamen emottagas. Även under det gångna läsåret ha alla eleverna, som enogmgått årskursen, erhållit anställning på kontor.

Nya kurser börja den 1 november. Vårterminen börjar d. 17 jan. 1913. Prospekt sändes omg. på begäran. Karl O. Lindeberg, föreståndare.

Prenumerera på Idun!

men det är inte alls nödvändigt). Ni dukar bordet i matsalen, en vacker broderad téduk eller helt vitt damastduk, friska blommor i en kristallvas midt på bordet. Är detta stort, kan ni ha äfven några mindre blomglas. Vid ena ändan dukar ni för kaffe, vid andra för té, på begge ställena måste finnas gräddede och socker, små tallrikar, skedar, smörgåsafflar. Ni behöver ej så många sorters kakor, hellre några få, men läckra. Vill ni göra eder besvär med att baka dem hemma, meddelas här nedan några tillförlitliga beskrifningar. Har ni buffvudsakligast te, kaffe endast som reserv (de finnes ju som ej dricka té), bör ni äfven ha några skålar eller fat med olika smörgåsar (men kom ihåg: mycket små och aptitliga), cakes med smör och ost, tunnran med smör o. s. v., dessutom apelsinmarmelad. På fat och kakskålar läggas under kakorna vita tårtpapper eller små servietter. Allt placeras så smakfullt och praktiskt som möjligt. På så många småbord utrymmed tillåter och behovet pakallar, läggas vita dukar, på hvarje bord blommor, små servietter kunna läggas antingen på småbordet eller på ett par ställen på det stora bordet. Är matbordet rundt, vill jag rekommendera följande dekoration som vunnit lifligt bifall. Af en rulle rosa crepepapper klippes på längden 6 lika breda remсор. På den vita duken läggs de tre remсорna på lämpligt afstånd från hvarandra (ungefär 10 cm.), tvärs öfver dessa på samma sätt de öfriga 3 remсорna, så att tomrummen bilda lika stora kvadrater. De tre nedfallande pappersändarna (skola falla ned vid dukens 4 hörn) hopsamlas och sammabindas till en ledig rosett, hvilken fästes med några vita prästkragar vid duken. Midt på bordet ett högt glas med prästkragar och något lämpligt grönt. Kring blomglaset viras några skära pappersremсор och avslutas i en rosett. I de hvita fyrkanterna läggs några prästkragar. Kan ni så taga emot gästerna med bästa solskenshumöret, gladt och vänligt (ej trugande) sörja för välfägnad och tröstad, komma snart alla i den rätta stämningen och så sköter allt sig själf. En stund efter kaffet eller téet serveras någon tårta, frukt, konfekt, vichyvatten och något starkt, sött vin.

Och här följa nu recept å några goda saker till kaffebordet. **Jobsons kakor:** 213 gr. rördt smör, 319 gr. socker, 4 ägg, 3 strösocker, 150 gr. mjöl, 2 gulor, 230 gr. mjöl. Naggas med gaffel, urtagas med glas. Af satsen blir ungefär 100 kakor.

Mandelhjärtan: 1 sup. brännvin, 110 gr. socker, 425 gr. tvättadt och rördt smör, 638 gr. mjöl, 1 tages ut i hjärtfason. Ströms med mandel. **Blad:** 4 hela ägg, 255 gr. socker, 4:0 smör, 300 gr. mjöl, litet rifven vanilj, 1 struken tesked hjorthornssalt. Bstrykes med äggula och beströms med socker.

Blixtkakor: 213 gr. rördt smör, 6 gr. kanel, 213 gr. socker, 2 hela ägg, 2 gulor, 230 gr. mjöl. Läggas på väl smord och med rifvebröd strödd plåt, kakorna beströms med mandel och kanel.

Iduns Kokbok är vår nyaste och modernaste kokbok. Med förvånande fart har den arbetat sig in. På mindre än ett år har den nämligen försålts i öfver 18,000 exemplar.

IDUNS KOKBOK innehåller 1,071 recept, afhandlande såväl matlagning i vanlig bemärkelse som bakning och konservering af kött, fisk, frukt, grönsaker och svamp, karamell- och konfektkokning, beredning af drycker och charkuterivaror och dessutom en afdelning om servering, borddukning och servettrykning — jämte renskrifter.

IDUNS KOKBOK är det svenska bürgerliga hemmets kokbok. Alla recept äro praktiskt pröfvade vid Elisabeth Östmans Husmoderskola och öfverskådligt uppställda med ingrediensernas vikt eller rymdmängd noggrannt angifven. Äfven helt unga husmödrar och tjänarinnor med mindre erfarenhet och vana finna därigenom en säker handledning. En absolut nyhet är den afdelning för frukosträtter som utgör bokens första del. Den är rikt och omsorgsfullt illustrerad med bl. a. 12 färgtryck, fyra instruktiva styckningsplanscher och två sidor med fotografier af olika servettrykningar.

IDUNS KOKBOK kostar komplett inbunden i ett vackert klotband endast 5:50. Den kan äfven erhållas i häften. Begär boken till påseende från närmaste bokhandel eller från A.-B. IJUS i Stockholm.

Elins kaffekaka: 1 stor tekopp sur gräddede, 1 d:o skirt smört, 2 d:o brunt farinsocker, 3 d:o mjöl, 1 tesked kanel, 1 d:o kryddnejlikor, 1 d:o sötmandel, 4 hela ägg, sist en rågad tesked bicarbonat, upplöst i litet varmt vatten. Slås i tvånne smorda, brödeformar, som fyllas till hälften. Ordinar ugnsvärme.

Olgas sockerkaka: 8 å 10 ägg, dessas vikt i strösocker, deras halfva i mjöl. Ägg och socker vispas 1/2 timme. Slås i smord och mjölad krusad form. Ej för het ugn.

Fina smörbakelser: 425 gr. smör, d:o socker, 638 gr. mjöl, 4 hela ägg. Bredes i pastejformar, fylls med följande blandning: 10 väl vispade ägg-hvitor, 150 gr. sötmandel som stötes oskallad, 256 gr. fint socker, litet kanel. Gräddas i mättligt varm ugn. Stor sats. Kunna äfven fyllas med äppelmos, då ett kors af degen lägges öfverst.

Mazariner: 425 gr. smör, 319 gr. socker, 2 hela ägg, 15 rifna bittermandlar, mjöl som till en vanlig lös deg, 1 rågad tesked hjorthornssalt. Fyllning: 100 gr. malen sötmandel, 100 gr. socker, 100 gr. tvättadt och rördt smör, 2 hela ägg, 1 äggula sist. Då bakelserna gräddats, urstjälpas de genast och glaseras med glasyr af: 1 matsked vatten, 1 tesked citronsaft, 50 gr. socker.

Valnötstårta å la Idun: Rör 6 ägg-gulor med 213 gr. fint socker 1/2 timme, tillsatt så småningom 213 gr. potatismjöl (blandadt med en tesked jätstpulver), sist 6 till skum slagna ägg-hvitor. Rensa för 50 öre valnötter, stöt och blanda 1/3-del i smeten. Slå denna i en tjock tårtporm eller stekpanna och grädda den i mättligt varm ugn. Klyf kakan i 2 eller 3 bottnar. Fyllning af 1/3-liter tjockt gräddskum och resten af valnötterna. Tårten garneras med gräddskum, syltad frukt och valnötter.

Militärtårta: 128 gr. rördt smör, 213 gr. socker, 4 ägg, röras 1/2 timme, blandas med smöret, 213 gr. mandel, 43 gr. mjöl. Hälften af smeten bredes i en form, därpå syltad frukt och den öfriga smeten. Gräddas 30-40 minuter. Glaseras.

Femina. N:r 250. Lider ni af skriftsjuka i hög grad får ni hvarken skriva eller sysselsätta eder med handarbete af något slag, emedan samma muskler ansträngas i båda fallen. Massage måste ni under en längre tid taga af en fullt kunnig och kompetent massös, hvilken helst bör rekommenderas af läkare, ty en riktig behandling kan förvärja sjukdomen. I vissa fall där skriftsjukan öfvergått till kramp får massagen gifvas mycket lätt och försiktigt i början af behandlingen och sedan undan för undan ökas.

BREFLÅDA EXPEDITIONENS BREFLÅDA: »Familjemedlem», Ramsberg. 3 kr. pr gång. »Folkskollärarinnas». 3 kr. pr gång. »1 Febr. 1913». 2:50 pr gång. Likvid i postanvisning.

Äta vi för mycket? »Kulturen är en magfråga». Detta bekanta ord klingar bisarrt och säkerligen en smula öfverdrivet men är i grund och botten sant. Det framhåver lika knäpphändigt som träffande betydelsen af ändamålsenliga näringsföreländan.

Det tilltagande intresset för denna viktiga fråga är ej minst att tillskriva de storartade framgångarne på näringsforskningens område, särskilt under de senaste årtiondena. I detta forskningsarbete voro huvudsakligen tyska auktoriteter — såsom von Leyden, Rubner o. a. — banbrytare och ledare. På senaste tid ha äfven övriga länder, särskilt Amerika, uppvisat beaktansvärda inlägg i utforskningen af det en gång uppställda problemet.

Så har professor Chittenden, genom mycket samvetsgranna undersökningar påvisat, att en äggvitämängd af 80, ja ned till 50 gram pr dag (jämte motsvarande tillförsel af kolhydrater och fett) är fullt tillräcklig äfven vid hårt kroppsligt och andligt arbete. Alltså betydligt mindre än vad t. o. m. den fattiga befolkningen förbrukar.

Det har fastslagits, att redan en tredjedel af den nu i genomsnitt intagna födan vore tillräcklig, för att upprätthålla kroppens arbetsförmåga.

Man måste äfven göra klart för sig, att födan endast skall ersätta de förbrukade ämnena och hålla kroppen i jämvikt. Och äfven att man icke lever af vad man äter utan af vad man smälter.

Vårje näringsmängd, som går utöver det normala behovet, är därför värdeflös, synnerligast då man därmed överlastar matsmältningsorganen.

I de allmänt oftare förekommande hälsostörningarne på grund af alltför rikligt och ensidigt ätande, har den moderna kulturen en betydande andel. Tidigare, så länge människan ännu levde i naturtillståndet, var hennes smak enkel och hon följde mer sin instinkt vid urvalet af födoämnen. Änna instinkt har emellertid under århundradenas lopp gått helt och hållet förlorad.

Kulturmänniskan frågar ej mera så mycket efter vad som är nyttigt, utan åter vad som smakar henne. Likaså åter hon ej blott då hon är hungrig — som naturligt vore — utan helt enkelt då måltiden är inne, och därför ofta utan aptit och mycket för mycket. Och det kräves då allehanda retande och eggande medel, för att framtinga den för ändamål nödvändiga »stämningen», såsom hetsiga, sprithaltiga drycker och starkt kryddade maträtter.

Detta överlastande af kroppen med olämplig föda sker dock ej ostraffat. Så småningom uppstår direkt skada å matsmältningsorganen. Det börjar

Mången moder förgiftar långsamt sina barn.

Huru mycket bättre är det icke, att redan från början vänja barnen vid en så god och hälsosam kost, som AXA havregryn och havrevälling. Denna är billigare än kaffe-och-brödkosten och lika lätt att tillaga. Den ger barnen klara ögon, gott hull och röda kinder i stället för kaffe-och-bröd-barnens glåmiga blick, bleka hy och avtärda fysik.

Förstör ej barnens hälsa för hela livet genom att vänja dem vid en osund matordning, utan gif dem dagligen AXA havregryn som första mål!

Köp originalpaketer, endast då kan man vara säker på att få AXA havregryn. Av ett paket å 55 öre erhållas cirka 30 portioner gröt. Således knappast 2 öre pr portion.

N:r 250. Lider ni af skriftsjuka i hög grad får ni hvarken skriva eller sysselsätta eder med handarbete af något slag, emedan samma muskler ansträngas i båda fallen. Massage måste ni under en längre tid taga af en fullt kunnig och kompetent massös, hvilken helst bör rekommenderas af läkare, ty en riktig behandling kan förvärja sjukdomen. I vissa fall där skriftsjukan öfvergått till kramp får massagen gifvas mycket lätt och försiktigt i början af behandlingen och sedan undan för undan ökas.

BREFLÅDA EXPEDITIONENS BREFLÅDA: »Familjemedlem», Ramsberg. 3 kr. pr gång. »Folkskollärarinnas». 3 kr. pr gång. »1 Febr. 1913». 2:50 pr gång. Likvid i postanvisning.

Äta vi för mycket? »Kulturen är en magfråga». Detta bekanta ord klingar bisarrt och säkerligen en smula öfverdrivet men är i grund och botten sant. Det framhåver lika knäpphändigt som träffande betydelsen af ändamålsenliga näringsföreländan.

Det tilltagande intresset för denna viktiga fråga är ej minst att tillskriva de storartade framgångarne på näringsforskningens område, särskilt under de senaste årtiondena. I detta forskningsarbete voro huvudsakligen tyska auktoriteter — såsom von Leyden, Rubner o. a. — banbrytare och ledare. På senaste tid ha äfven övriga länder, särskilt Amerika, uppvisat beaktansvärda inlägg i utforskningen af det en gång uppställda problemet.

Så har professor Chittenden, genom mycket samvetsgranna undersökningar påvisat, att en äggvitämängd af 80, ja ned till 50 gram pr dag (jämte motsvarande tillförsel af kolhydrater och fett) är fullt tillräcklig äfven vid hårt kroppsligt och andligt arbete. Alltså betydligt mindre än vad t. o. m. den fattiga befolkningen förbrukar.

Det har fastslagits, att redan en tredjedel af den nu i genomsnitt intagna födan vore tillräcklig, för att upprätthålla kroppens arbetsförmåga.

Man måste äfven göra klart för sig, att födan endast skall ersätta de förbrukade ämnena och hålla kroppen i jämvikt. Och äfven att man icke lever af vad man äter utan af vad man smälter.

Vårje näringsmängd, som går utöver det normala behovet, är därför värdeflös, synnerligast då man därmed överlastar matsmältningsorganen.

I de allmänt oftare förekommande hälsostörningarne på grund af alltför rikligt och ensidigt ätande, har den moderna kulturen en betydande andel. Tidigare, så länge människan ännu levde i naturtillståndet, var hennes smak enkel och hon följde mer sin instinkt vid urvalet af födoämnen. Änna instinkt har emellertid under århundradenas lopp gått helt och hållet förlorad.

Kulturmänniskan frågar ej mera så mycket efter vad som är nyttigt, utan åter vad som smakar henne. Likaså åter hon ej blott då hon är hungrig — som naturligt vore — utan helt enkelt då måltiden är inne, och därför ofta utan aptit och mycket för mycket. Och det kräves då allehanda retande och eggande medel, för att framtinga den för ändamål nödvändiga »stämningen», såsom hetsiga, sprithaltiga drycker och starkt kryddade maträtter.

Detta överlastande af kroppen med olämplig föda sker dock ej ostraffat. Så småningom uppstår direkt skada å matsmältningsorganen. Det börjar

Detta gör hon omedvetet genom att måhända flera gånger om dagen ge dem »kaffe med dopp», kaffe och smörgås eller kanske rentav kaffe utan något till. Härigenom fördärvas barnets mage, och ett sjukligt begär efter den narkotiska drycken uppamas, som i sin tur alstrar motvilja mot sund och närande föda. På det sättet blir en mängd barn klena och undernärda.

Huru mycket bättre är det icke, att redan från början vänja barnen vid en så god och hälsosam kost, som AXA havregryn och havrevälling. Denna är billigare än kaffe-och-brödkosten och lika lätt att tillaga. Den ger barnen klara ögon, gott hull och röda kinder i stället för kaffe-och-bröd-barnens glåmiga blick, bleka hy och avtärda fysik.

Förstör ej barnens hälsa för hela livet genom att vänja dem vid en osund matordning, utan gif dem dagligen AXA havregryn som första mål!

Köp originalpaketer, endast då kan man vara säker på att få AXA havregryn. Av ett paket å 55 öre erhållas cirka 30 portioner gröt. Således knappast 2 öre pr portion.

N:r 250. Lider ni af skriftsjuka i hög grad får ni hvarken skriva eller sysselsätta eder med handarbete af något slag, emedan samma muskler ansträngas i båda fallen. Massage måste ni under en längre tid taga af en fullt kunnig och kompetent massös, hvilken helst bör rekommenderas af läkare, ty en riktig behandling kan förvärja sjukdomen. I vissa fall där skriftsjukan öfvergått till kramp får massagen gifvas mycket lätt och försiktigt i början af behandlingen och sedan undan för undan ökas.

BREFLÅDA EXPEDITIONENS BREFLÅDA: »Familjemedlem», Ramsberg. 3 kr. pr gång. »Folkskollärarinnas». 3 kr. pr gång. »1 Febr. 1913». 2:50 pr gång. Likvid i postanvisning.

Äta vi för mycket? »Kulturen är en magfråga». Detta bekanta ord klingar bisarrt och säkerligen en smula öfverdrivet men är i grund och botten sant. Det framhåver lika knäpphändigt som träffande betydelsen af ändamålsenliga näringsföreländan.

Det tilltagande intresset för denna viktiga fråga är ej minst att tillskriva de storartade framgångarne på näringsforskningens område, särskilt under de senaste årtiondena. I detta forskningsarbete voro huvudsakligen tyska auktoriteter — såsom von Leyden, Rubner o. a. — banbrytare och ledare. På senaste tid ha äfven övriga länder, särskilt Amerika, uppvisat beaktansvärda inlägg i utforskningen af det en gång uppställda problemet.

Så har professor Chittenden, genom mycket samvetsgranna undersökningar påvisat, att en äggvitämängd af 80, ja ned till 50 gram pr dag (jämte motsvarande tillförsel af kolhydrater och fett) är fullt tillräcklig äfven vid hårt kroppsligt och andligt arbete. Alltså betydligt mindre än vad t. o. m. den fattiga befolkningen förbrukar.

Det har fastslagits, att redan en tredjedel af den nu i genomsnitt intagna födan vore tillräcklig, för att upprätthålla kroppens arbetsförmåga.

Man måste äfven göra klart för sig, att födan endast skall ersätta de förbrukade ämnena och hålla kroppen i jämvikt. Och äfven att man icke lever af vad man äter utan af vad man smälter.

Vårje näringsmängd, som går utöver det normala behovet, är därför värdeflös, synnerligast då man därmed överlastar matsmältningsorganen.

I de allmänt oftare förekommande hälsostörningarne på grund af alltför rikligt och ensidigt ätande, har den moderna kulturen en betydande andel. Tidigare, så länge människan ännu levde i naturtillståndet, var hennes smak enkel och hon följde mer sin instinkt vid urvalet af födoämnen. Änna instinkt har emellertid under århundradenas lopp gått helt och hållet förlorad.

Kulturmänniskan frågar ej mera så mycket efter vad som är nyttigt, utan åter vad som smakar henne. Likaså åter hon ej blott då hon är hungrig — som naturligt vore — utan helt enkelt då måltiden är inne, och därför ofta utan aptit och mycket för mycket. Och det kräves då allehanda retande och eggande medel, för att framtinga den för ändamål nödvändiga »stämningen», såsom hetsiga, sprithaltiga drycker och starkt kryddade maträtter.

Detta överlastande af kroppen med olämplig föda sker dock ej ostraffat. Så småningom uppstår direkt skada å matsmältningsorganen. Det börjar

En gros: Kronans Droghandel, Göteborg.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BARNSKÖTERS KOR, utbildade, erhålla anställning genom Arbetsförmedlingen. Hufvudkontor: Regeringsgatan 113. Afdelningskontor: Högbergsg. 37. Expeditionstid kl. 9-4, lördagar 9-2. Rikstel. 40 47. Personlig inställelse. Betyg böra medtagas. Anlita närmaste kontor b

KOKERSKA. Kokerska, kunnig i såväl finare som enklare matlagning, sökes för familj med två barn. Svar med betygsskrifter och uppgift på löneanspråk till M. B. 1912, under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

LÄRARINNA. I Stockholm bosatt lärarinna, van att undervisa i alla skolämnen, önskas för att undervisa två flickor i åldern 10 och 6 år i deras hem på Söder. Svar med ref. och uppgift på löneanspråk till M. B. 1912, under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

I TJANSTEMANNAFAMILJ i Sthlm finnes plats för en enkel, bättre, ordningsfull flicka i 20 årsåldern kunnig i enklare matlagning och villig att med husmoders ledning sköta ett hushåll där 2 barn om 8 å 10 år finnes. Obs! Fri resa erhålles. Svar till »Familjmedlem», Stockholm 3.

UNDERVISNINGSVAN lärarinna med goda bet. fr. högre flickskola, frisk och enkel, kompetent att undervisa 2 flickor, 14 och 10 år, i vanliga skolämnen, språk och musik samt villig att, då så lämpar sig, hjälpa husmodern med lättare sysslor, erhåller plats nu genast. Svar jämte betyg, ref. och foto, samt uppgift på löneanspråk sändas till f. d. förvaltaren A. G. Sevon, Axmar Bruk, Axmar.

ENKEL, bildad flicka får plats på landet att mot fritt vivre vara som sällskap, ackompanjera samt deltaga i förefallande göromål. Svar till »Gladt Lynne», Herräng.

GUVERNANT, fullt kompetent att läsa med tvenne gossar 1:sta kl. kurs i läroverk önskas. Löneanspråk, ref., betyg fordras. Svar fortast möjligt till Hallfreda Gärd, Barlingbo, Visby.

EN enkel och snäll flicka, ej för ung, helst omkr. 30 år, önskas till den 1 nov. i villasamhälle i Sthlms närhet som sköterska för en 5 års gosse. Svar med uppgift om löneanspråk till »Muntlig uppgörelse», Iduns exp.

HUSFÖRESTÄNDARINNA. Tillfölje nuvarande husföreständarinnas aflyttning på grund af giftermål blir en synnerligen bekväm plats i slutet af året ledig för 25 å 30 års dam att förestå ett finare ungarbarnhem i modern villa i Stockholms närhet. Erkänd skicklighet i såväl finare som enklare matlagning fordras oivillkorligen, likså ett glad och representativt sätt med förmåga att göra hemmet behagligt. Svar med fullständiga upplysningar och foto. till »Manager 1912» under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b. Franskilda fruar torde ej göra sig besvär.

A EGENDOM, närheten af Örebro, godt hem med tjänare, får bättre hushållsvan flicka kunnig i matlagning, bakning o. s. v. plats som hushållsfröken. Vid. Nya Inack-Byrån, Jakobsbergsgatan 34, 1 tr. ö. g., Sthlm.

BÄTTRE enkel barnkär flicka erhåller plats 1:sta nov. att deltaga i alla husliga göromål inom hemmet. Jungfru finnes. Svar med foto till »1912», Bollnäs p. r.

Två frielever genast. Ameli Fjæstads Gobelinväveri, Arvika.

Föreständarinnebefattningen vid Hvetlanda köpings försörjningshem kungöres härigenom till ansökan ledig. Sökanden bör vara fullt kompetent att icke blott leda och öfvervaka allt arbete vid hemmet samt där upprätthålla ordning, snygghet och renlighet, utan äfven vara beredd att själf utföra matlagning, bakning, sömnad och annat arbete med biträde, som kan erhållas af arbetsföra understödstagare; någon vana vid sjukvård önsklig. Löneförmaner: kontant 400 kr. pr år och fritt vivre. Tre månaders ömsesidig uppsägning. Goda rekomm. erfordras. Ansökningar kunna före den 10 nästkom. nov. insändas till ordföranden i Hvetlanda köpings fattigvårdsstyrelse, adr. Hvetlanda, FATTIGVÅRDSSTYRELSEN.

Bättre flicka,

ej under 30 år, van vid landthushåll erhåller god plats där väntlig bemötande kan påräknas. Lönepret. och helst foto. sändes innan 1 nov. till »X», Lärbro, Gotland.

EN SKICKLIG KOKERSKA använder helst Klafreströms spisar. Dessa baka bättre än alla andra. Då ugnen uppvärms fullkomligt jämt. Begär priskurant, gratis och franko från Birket, Klafreström.

PLATSSÖKANDE

UNG FLICKA af god familj, önskar plats i bildad hem såsom husmoders hjälp. Prima ref. Svar till »M. B. 1890», Iduns exp.

Kvinnliga platssökande och lediga platser

såväl inom hemmen som öfverallt där kvinnlig arbetskraft kommer till användning kungöres fördelaktigast genom annons i Idun, landets äldsta och största kvinnotidning, som läses i alla bildade svenska hem från Ystad till Haparanda. Annonser mottagas af de flesta annonsbyråer i riket eller insändas direkt till

Iduns Annonskontor, Stockholm.

UNG FLICKA önskar plats i prästgård eller herrgård för att mot fritt vivre vara husmoder behjälplig i inom hemmet förekommande lättare göromål. Svar till »Hösten 1912», Iduns exp.

BILDAD FLICKA, arbetsam, rask och duglig, önskar plats den 1 nov. att under matmoders ledning och helst där tjänarinna finnes sköta hemmet. Genomgått Sundsvalls Hushållsskola, hvarifrån fullständigt betyg och rek. erhållas. Svar till »Duglig och rask», Hushållsskolan, Sundsvall.

SJUKSKÖTERSKA, ej exam., önskar privatvård. Äfven van vid husliga sysslor och sömnad. Svar till »Privatvård, nov.», Iduns exp.

BÄTTRE FLICKA med utbildning i sjukvård önskar plats som hjälp och sällskap af äldre dam eller herre. Tacksam för svar inom 8 dagar till »A. E. N.», Iduns exp. f. v. b.

GUVERNANT. Ung flicka, som aflagt realskoleexamen, önskar plats som guvernant. Helst på herrgård i mellersta Sverige. Svar till »18 år», Ystad p. r.

UNG, musikalisk, elementarbildad flicka önskar, att mot fritt vivre, komma i finare familj (helst i stad eller brukssamhälle) som sällskap och hjälp. Är villig hjälpa till med läxläsning, undervisning i musik samt förekommade skrifgöromål. Svar till »Oktober 1912», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Sthlm, f. v. b.

18 ÅRS FLICKA, något kunnig i sömnad, handarbete, musik och husliga göromål, önskar plats i familj. Lön önskas. Svar till »Mia», Iduns exp. BARNFRÖKEN kunnig uti sömnad och finare handarbeten önskar den 1:sta nov. plats. Lön önskas. Svar till »Stina», Iduns exp.

UNG, frisk och hurtig landbrukerdotter önskar plats i familj att hjälpa till med alla i ett hem förekommande göromål. Svar till »Familjmedlem 20 N.», Iduns exp. f. v. b.

UNG BILDAD FLICKA af god familj önskar komma i ett hem på landet mot fritt vivre. Spelar piano, talar engelska, skicklig i handarbeten, klädsömnad m. m. Svar till »Familjmedlem M. E.», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

FLICKA som genomgått hushållsskola önskar plats som hjälp vid sjukvård. Svar märkt »E. R.», Svartvik, Saltsjöbaden.

I GODT hem i stad eller på landet, där jungfru finnes sökes plats af bättre hushållsvan duglig flicka, kunnig i matlagning, bakning o. s. v. Goda betyg. Svar »Arbetslust», Sv. Telegrambyrån, Sthlm, f. v. b.

EN BÄTTRE fullt pålitlig utbildad barnsköterska önskar att på egen hand sköta spädt barn. Tacksam för svar till »Barnavård 25», Gumælii Annonbyrå, Malmö.

PLATS som husmor i änkekans hem önskas af bättre hushållsvan och barnkär flicka med förmåga att göra ett hem trefligt. Svar emotes tacksamt till »Samvetsgrann», Nord. Annonbyrån, Göteborg.

SMÅSKOLLÄRARINNA önskar från 2 jan. till 15 febr. plats i familj att mot fritt vivre deltaga i hushållet. Är villig undervisa barn. Svar märkt »Tacksam», Nässjö p. r.

BÄTTRE FLICKA önskar komma i fin familj att få undervisning i husliga sysslor. Svar till »Respektabelt hem», Sv. Telegrambyrån, Örebro.

UNG FLICKA önskar plats i bättre familj i Stockholm som hjälp och sällskap (ej som tjänarinna). Helst någon betalning. Svar till »19 år», Eskilstuna p. r.

UNG, pålitlig flicka önskar plats i godt hem. Gärna som barnfröken. Barnkär. Svar till »Gullan», Sundsvall p. r.

UNG bildad flicka från Bergslagen, ordentlig, arbetsam och redbar, önskar plats i bättre familj i stad eller på landet att biträda husmodern äfven med skötseln af små barn. Svar till »Sarfvan», Iduns exp.

UNG sjuksköterska önskar privatvård. Svar till »1912», Vallby p. r.

FÖRLOFVAD FLICKA önskar några månaders inackordering i finare hem. Svar märkt »Inackordering», Nord. Annonbyrån, Göteborg.

I DALARNA. Smedsbo Pensionat erbjuder god och angenäm inackordering till moderat pris. Høgt läge. Härlig skogsluft. Öppet året om. Rikstel. 876 a Falun. Begär prospekt. Adr. Fru Malin Lissel, Aspeboda.

FÖR nerv- eller stilla sinnessjuka (kvinnl.), finnes god inack. i privat smålandshem. Billig afgift. Svar märkt »God vård», Iduns exp. f. v. b.

PÅ Smålands högland i ett godt och vänligt hem erbjudes inackordering för vintern, under längre eller kortare tid. Nära stad och järnväg. Rikstel., piano, varma rum, moderat pris. Svar till Fru Ida Laurin, Hult, Småland.

20-ÅRIG BÄTTRE FLICKA önskar i större herrgård eller prästgård där ungdom finnes god ordning råder mot betalning grundligt lära sig matlagning samt öfriga hushållsgöromål. Svar med prisuppgift till »B. 20», Iduns exp. f. v. b.

PÅ skönt bel. egend. 1/2 tim. från Berlin, erhålla unga flickor trefligt hem i bildad tysk fam. Fru svensk. Underv. i språk, musik och svensk matlag. Bästa sv. ref. Frau Zesch, »Neue Ziegelei», Königswusterhausen.

Värmland. Långbanshyttans Slöjd- och Hushållsskola meddelar undervisning i enklare och finare matlagning, bakning, konservering, charkuteriuppläggning och servering, kläd- och linnesömnad, tvistsöm, Vingåkerssöm, wienerkorssöm, italiensk korssöm, plattsöm, påläggssöm i linne, hälsöm, bottenöm, Dalsöm, Delsbosöm, hvitboderi och knyppling, slätväfnad, stramalj, opphättat flossa, dukagång, rosengång, rödlakan, krabbanäs, munkabälte, cheviot, kongressväfnad och daldräll. Postadress Långbanshyttan. Rikst. Filpstad 184.

Doktorinnan Vilma Erikssons Hvilohem, beläget 15 min. skogsväg från Arvika. Inackorderingspris 3 kr. pr dag, 70 å 80 kr. för män. Adr. Högåsen, Arvika.

Pension i Frankrike. Madame Godard, Villa Marie-Francis, Croix du Prince, Pau, Jurançon, mottager pensionärer. Pris 7 å 10 francs pr dag, grundlig undervisning i språket däri inberäknad.

För nervsjuka!

Lugnt hem i vacker trakt af Småland. God vård. Moderata priser. Josefina Göransson, exam. sjuksköterska, adr.: Ryssby.

Nervsjukhemmet HVILAN, Underås, Göteborg,

synnerligen vackert beläget inom fridfullt och lugnt villasamhälle, 7 min. från Göteborgs spärsvägnare, emottager patienter (äfven svårare fall). Sjukhemmet är mycket förstklassigt och komfortabelt inredt med stora, soliga, hemtrefliga rum, ovanligt rymlig hall med öppen spis; centraluppvärmning, elektr. ljus, m. m. Pris pr dag 4 till 10 kr., läkarearvodet inberäknadt; kroniska fall enligt helårsberäkning. Förfrågningar ställas till hemmets läkare: nervspecialisten dr. Einar Rodhe under adr. som ofvan.

FÖR en rar treårig flicka sökes ett hem hos god barnlös familj där moderlig vård kan erhållas. Svar till »Sällskap», Nordiska Annonbyrån, Göteborg.

BÄTTRE, anspråkslös flicka som genomgått mindre hushållsskola, önskar komma till större herrgård att lära hushåll samt gå frun tillhanda, helst där ungdom finnes. Önskar anses som familjemedlem, och är villig betala för sig. Svar snarast till »18 år», Sala p. r.

FINNES bland Iduns läsekrets någon treflig familj eller ensam dam som vill sitta hem vill inbjuda en ung, glad men trött och något ofärdig folkskollärarinna under vinterferien 1 dec.-15 febr. Tacksam därför vore »En kämpande», Iduns exp.

BILLIGA KLÄDSÖMNADSKURSER i landsorten anordnas af skicklig sällarinna, elever sv eget arbete. Vidare genom bref till »3 veckors kurs», Iduns exp., Stockholm.

Ny väfbok n:o 1 omfattande ett 60-tal afbildningar af väfnader från 4-16 skaft med sina solfnoter från Elin Johanssons Väfskola, Linköping, och Sigrid Palmgrens Väfskola, Norrköping, redigerad af Gerda Björck. Pris 3 kr. Försäljningen sker genom Bokhandeln, Östergötlands Läns Hemslöjdsförening, Linköping, samt utgifvarne.

Badpensionat i Visby.

Egendomen N:r 23 Tranhusgatan, det största huset invid Botaniska Trädgården, med 18 rum, stor veranda och vidsträckt trädgård - förut blott använd till rum för badgäster och resande - utmärkt lämplig till hotell jämte pensionat, af en händelse till salu för moderat pris antingen med utrustning eller utan möbler. Närmare meddelar Visbys badkontor, Visby, Strandgatan 47.

Medsänd om möjligt prof!

Skyttlar, Spolar, Nålar, Delar, Olja etc.

till **Symaskiner** af alla fabrikat och system billigast hos

H. SACKMANNS AKTIEBOLAG 86 Drottninggat. STOCKHOLM

Eventuellt icke passande delar ombytas gärna.

KALMAR ÅNGKVARNS

OÖFVERTRÄFFADE HAFREGRYN

Fritt för män!

Denna bok omtalar för Eder, huru Ni kan bota Eder själf utan mediciner. Den är klart och tydligt affattad samt fint illustrerad. Den förklarar många saker, som Ni borde känna till, och den visar, huru man kan blifva stark och vigerös efter några appliceringar med »Ajax»-Batteriet.

Om Ni lider af svaghet af något slag, åderbrock, kraftnedsättning, nervös nedbrutenhet eller annat ondt, som reducerar Eder vitalitet, så bör Ni ej uraktlåta att skaffa denna bok. Bemärk, att den sändes fullständigt gratis.

Vänta icke ett ögonblick. Klipp ur denna kupong nu och sänd den till oss med namn och adress. Kontorstid kl. 9-6. Besök oss, om Ni bor så nära.

Svenska Elektriska Institutet, Afdeln. 15, Hamngatan 24, 1 tr., Stockholm.

Namn:

Adress:

Vid val af

MÖBLER

gör förfrågan hos

A.-B. **GUST. FLINTA,** HEDEMORA.

Klädesagenter och Sömmerskor!

För höstsäsongen 1912 antagas nu genast driftiga ombud mot högsta provision. Elegant profkollektion gratis, innehållande största sortering af alla slags moderna och låtsålda Herr- och Damtyger. Profenlig exp. och redbar behandling utlovas. Åberopa denna tidning.

Josef Samuelson, Norrköping.

Damer

med stor bekantskapskrets kunna erhålla god inkomst genom att upptaga order å våra välkända linnevaror.

Gestriklands Linneväfveri, GEFLE I.

Husqvarna Spiselgrötor

stekpannor, väffeljärn och plättpannor äro omsorgsfullt tillverkade af prima material.

Observera de jämna godstyrtorna!

Lätta, trefl. modeller.

Efterfråga alltid Husqvarna!

Försäljas i hvarje väl sorterad järnhandel.

INGEN REUMATISM MERA!!!

Alla som lida af reumatiska smärtor böra använda

RAMIN, som ensamt i många fall har visat sig kunna bota äfven gammal svår ischias och reumatism.

Salicylsäpfabriken Ramin, Eslöf.

Det bästa hvetemjålet

Prenumerera på Idun.

DIALON

Tusentals Professorer och Läkare rekommendera DIALON såsom det verksamaste o. angenämaste inströperet för såväl små barn som vuxna; mot stark utdunstning, skoskaft, inflammation och rodnad i huden, vid brännsår, hudklåda, liggsår o. talrika hudsjukdomar. - Finnes å alla apotek. Engros Kronans Droghandel, Göteborg. Vasens Droghandel, Stockholm.

DIALON ENGELHARD'S

ANTISEPTISKA

Pris 80 öre

DIACHYLON SÄRPUDER

Det bästa läkemedlet är

AKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Inf. g:m Stockholms Läkarförening.

Doktor Elin Beckman har flyttat till Barnhusgatan 12, 1 tr. Hvard. 1/3-4. Riks 105 52. A. T. Br. 45 52.

Doktor A. Kjellbergs

kurs i massage och sjukgymnastik.

Begär prospekt! Stockholm, Mästersamuelsgatan 70.

Gymnastikdirektörsexamen

afsläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 14 sept. Prospekt gen. kapt. J. Thulin, LUND.

Vid

Göteborgs Gymn. Institut,

Göteborgs Arkader, Göteborg, börjar 10 okt. fullständig utbildningskurs i Massage och Sjukgymnastik (för damer och herrar). Begär prospekt.

Dr. Elin Beckmans Rektorsinstitut,

Barnhusgatan 12. Riks. 105 52. Sthlmst. Br. 45 52. Radfrågningstid hvard. 1/3-4. Behandling af reumatism, gikt, efterbehandling af ledsador, neuralgier, frostsador och vissa fall af börjande ålderdomsbrand.

Obs! Kan även anordnas i patientens hem.

Eksem, skrofler, andra hud- och blodsjukd., dålig mage med dess sviter botas af dekokter på giftfria örter. 40-årigt eksem botadt. Många intyg af trovärdiga o. ansedda personer. 3 kr. sats + porto. Fru Ina Göthe, Falun. Riks 19.

SANITAS. Specialaffär för Sjuk- o. Hälsovårdsartiklar.

Dambindor 95 öre pr duss., med lifband 1.25. Stickade från 5 kr. pr duss. Sprutor, Sköljkannor, Bräckband, Nappar o. Bindor. Landsortsorder exp. omgående. Bekv. från 5 kr fraktfritt. Odengatan 39, Stockholm.

Lait Mono.

(Professor Mono).

Gör huden genomskinlig, matt och skär. Pris kr. 4.-, 7.50 o. 14.-. Endast i Franska Parfymmagasinet, (Höf.), 21 Drottninggatan 21, Stockholm.

Mot grått hår.

Enda fullt tillförlitliga oskadliga medel som återger hår och skägg dess ursprungliga färg. Pris 5 50 + porto. Endast i Fanny Gelins Parfymmagasin, 5 Malmorgsg., Sthlm. Kungl. hof.

Vårda håret, om det är sjukt eller friskt, och använd

Zivertz' Extrait Vegetal

bästa hårkonserveringsmedel. Rekommenderadt af många läkare. Finnes till salu hos frisörer och i parfymaffärer samt hos Kongl. Hofl. Zivertz' Bfr., Drottninggatan 42, Arkaden, Göteborg. Återförsäljare AB.

Oatine-Crème

är det förnämsta medlet att skydda huden för köldens skadliga inverkan. Denna kraftiga snöhvita naturprodukt-extrakt af ren hafre renar porerna, läker huden o. hyn blir vacker o. klar. Äkta endast i hvit

burk med grönt lock The Oatine Co., London. Oatine-Crème säljes efter tillförlitliga till 1.50 o. 3 kr. pr burk samt Oatine-Tvål, Oatine-Puder o. Balsam säljes öfverallt o. hos A. W. Northing, Biblioteksgatan 11 o. Drottninggatan 63, Stockholm.

Cimelin

bästa utrotningsmedel mot ohyra. Pris per flaska 1 kr. och 60 öre + porto. I parti och minut hos EUG. WINGGARD, Södergatan 36, Malmö.

Storartad uppfinning. Snöhvitt tvätt på några minuter.

Kräfver endast en tiondel af förut erforderligt arbete. Kläderna hålla dubbelt så länge. Bruksanvisning gratis och franko. Kölnerlagret, 24 Smålandsgatan, Stockholm

Köttsoffa

anrättas bäst med

MAGGI^S

Buljong-Tärningar.

Lättantändliga vekar enligt svenskt patent N:o 16705

LILJEHOLMENS

Stearinfabriks-Aktiebolag

Kungl. Hofleverantör

STOCKHOLM Sö.

Kronljus | Kanalljus
Stakljus | Grenljus
Lyktljus | Julgransljus
Altarljus | Cykelljus

Illuminationsljus

Pianoljus "Splendor"

i engelsk typ.

Endast superior och prima ljus äro stämplade "LILJEHOLMEN"

Sahlins
priselönta

Goss-, Flick- och Barn-kläder

för alla åldrar, till alla priser.

Landets förnämsta fabrikat.

Säsongens alla nyheter hos

Ensamförsäljare i alla städer

samt

Sahlins

Göteborg, Malmö, Kungsgatan 45. Södergatan 18.

SAHLIN'S Confection

Till salu.

På grund af dödsfall säljes enastående vackert vid sjö belägen vinterbonad villa i Helsingland om 8 stora, ljusa rum, 2 hallar, glasveranda, loggia, duschrum, cementerade källare och kök. Därtill höra rymliga uthus med 1 rum o. kök, brygg-tuga, stall o. ladugård, o: a 2 tunn. trädgård med 80 fruktträd, 10 tunn. åker o. skogbeväxt betesmark. Vattenledning finnes. Nära järnväg med 1/2 tim. resa till Söderhamn. Säljes billigt vid snar uppgörelse. Inteckningar underlättar köpet. Synnerligen lämpligt för pensionerad ell. annan, som vill slå sig till ro. Förfrågningar ställas t. "Ågaren", Iduns exp., Sthlm.

Sommarvilla

vid Lindalssundet till salu.

Sjötomt, högt belägen å udde, vidsträckt, vacker utsikt. Villan innehåller 10 rum och kök samt 2 glasverandor. Vacker, solig tomt, lifen frukträdgård, badhus, egen ångbåtsbrygga. Närmare upplysningar pr Allm. tel. 43 04 eller svar till "Idealiskt", Iduns exp.

Hernösands-Posten

ÄR MELLERSTA NORRLANDS FRÄMSTA NYHETS- OCH ANNONSORGAN. FÖRMÄNLIGASTE ANNONSTIDNING I DEN - - - PÅ INDUSTRI RIKA ÅDALEN - - -

Snabbaste nyheter! Effektivaste annonser!

Lorino-Balsam, mildt verkande, borttager snabbt och säkert Finnar, Frånkrar, Pormask, Hudrodnad m. fl. skönhetsfel. Garanteras o-skadligt. Pris 2:50.

SKÖNHET!
Ideal, ypperligt skönhetsmedel, avlägsnar alla hudorenligheter, giver klar och vacker hy, bländande teint. Pris 2:--. Besvärande hårväxt borttages snabbt med vårt nya verkligt radikala medel. Lämnar inga märken, irriterar ej huden, oskadligt, pris 2:25. Hårfärg, giftrig, alla nyanser, alldeles naturlig, smetar ej, tal tvättning utan att ljusna, pris 2:50. Vår lärobok: Handledning för skönhetsvård i hemmet erhålles gratis och portofritt om 30 öre insändas i frimärken. All försändning fullt diskret, innehåll angives ej, pr efterkrav eller förskott, fraktfritt. Fabriken Pärlean, avdeln. 7, Malmö.

Våra preparat äro dels importerade från förnämsta världens skönhetsinstitut dels tillverkade vid vår fabrik enl. recept av framstående fackmän, därför högsta garanti!

Målarskolan, 38 Smålandsgatan. Tel. Brunkeb. 62. Undervisning i Porslin, Oljemålning, Gyllenläder, Läderplastik m. fl. ämnen. Lager af porslin, material för målning. Porslin brännes. Emma Nordberg, Augusta Peterson.

Kurs i klädsömnad. Elever mottagas dagligen kl. 11-3. Upplys. i skolans lokal, Grefgatan. 57. Allm. tel. 224 53. Prospekt på begäran. Selma Wahlgren.

För engelska sjuken,

som bryter ut vid alla åldrar intill 40 år, fås säker hjälp med utvärtes medel af undertecknad, som har 28 års praktik i Engelska sjukans behandling.

De mest framträdande symptomerna äro blodfattigdom, slappa armar o. ben, gnatigt lynne, ingen sömn, ingen aptit, somliga äta mycket, mer magra ändå, kroppen blir upplöst i slem som stockar sig i lederna och medför kyla, klåda och utslag. Bli ej slämmat utrensadt brytes kroppen sönder. Ingen behöver resa hit. Beskrif symptomerna. Sneda lemman kunna bli återställda. Bref besvaras mot dubbelt porto.

Tusentals intyg finnas. Hanna Bengtsson, Malmö. Munkgatan 1.

Ferrin

Apoteket Lejonet, Malmö.

Finnes äfven i form af

Tabletter.

Fås på apoteken.

Mot dålig sömn och huvudvärk

rekommenderas örtkuddar (45x35 cm.), som, till pris 4 kr., mot postförskott erhållas från Fru K. Beermann, Ståldalen.

Annonsera i Idun!

TIDAHOLMS FANTASIMÖBLER
Rikhaltiga variationer. Begär pris. Tidaholms Bruk, Tidaholm. Kungl. Hofleverantör. Försäljningsmagasin: Mästersamuelsgatan 38. STOCKHOLM.

Döfva.

De många personer i Sverige, som vi skola nämna Eder och som hafva erhållit deras hörsel tillbaka äro det bästa bevis på att vår metod är den enda som kan bota döfheten. En fröken skriver: "Jag har vägat mycket pengar, men ingen har behandlat mig så human som ni, och jag skall anbefalla Eder var jag kan." Herr Gunnar Tretström, Kumla stat., Nerike, som hade varit döf från barndomen och hade svår susning i hufvudet intygar att han är fullständigt botad. Sänd full beskrifning af Edert fall, som undersökes fritt.

Mörck's Öronklinik, 270 West 131 str., New York. U. S. A.

BRUNKEBERGS-TEATERN
Alltid veckans bästa nyheter!

Det modernaste och elegantaste i tyger af hög kvalitet representeras af märket "WELLWOVEN"
Genom att specialiseras å ett fåtal märken står fabrikkatet oppnådt i fråga om såväl utförande, styrka, kvalitet som pris. Tillhandahålles af de flesta första klass klädesaffärer, samt engrosister inom landet i Cheviot, Foulé, Engelsk Serge, Croisé i de alltid tilltalande och klädsamma färgerna djupsvart, höghvitt och modernt grått.
Begär alltid fabrikkatet "Wellwoven" hvilket innebär en garanti å högsta kvalitet.
En varas goda beskaffenhet ihågkommes långt efter sedan priset fallit i glömska.

Myrstedt & Sterns Aktiebolag

STOCKHOLM. Kgl. Hofleverantör. KUNGSGAT. 5.

Allm. Tel. 45 67.

Rikstelefon 5 63.

Sveriges största Specialaffär i

Mattor, Möbetyger, Gardiner, Möbler

m. m.

Största lager gamla och moderna orientaliska mattor.

Allt till mycket låga, bestämda priser.

Med detta nummer

följa Iduns

Hjälpreda och Iduns

Mode- och Handarbetstidning